

Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΕΠΙΠΕΔΟ 3ο

Για παιδιά ηλικίας 11- 12 ετών

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 2003**

© Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σχολή Επιστημών Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ)
Πανεπιστημιούπολη, 74100 ΡΕΘΥΜΝΟ
τηλ.: 2831077605, 2831077624 Fax: 2831077636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr
<http://www.uoc.gr/diaspora>

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους
και την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ
(ΕΠΕΑΕΚ II)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Το "Πρόγραμμα Παιδείας Ομογενών" χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή της Ε.Ε. και το ΥΠΕΠΘ στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ. και η υλοποίησή του ανατέθηκε στο "Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών" του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Για την παραγωγή του διδακτικού υλικού που περιέχεται στο παρόν τεύχος εργάστηκαν τα παρακάτω πρόσωπα:

ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Αντώνης Χουρδάκης, Νίκος Παπαδάκης, Βασίλης Μπόκολας, Βαγγέλης Κρίκας

ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΗΣΗ- ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Νίκος Παπαδάκης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Χρυσούλα Κελαϊδή

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Κωνσταντίνα Μεταξά

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αντώνης Χουρδάκης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ

Μιχάλης Δαμανάκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΜΕΡΟΣ

Θεωρητικά Ζητήματα και Οργάνωση της Διδασκαλίας

	σελ.
Προς τον εκπαιδευτικό.....	7
1. Εισαγωγή στο εγχειρίδιο «Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου».....	9
2. Γενικοί Σκοποί και Στόχοι του εγχειριδίου.....	10
3. Διδακτικές Προσεγγίσεις και Οργάνωση της Διδασκαλίας	10

Β' ΜΕΡΟΣ

Ανάλυση Ενοτήτων

1. Θεογονία: Έτσι ξεκίνησαν όλα.....	13
2. Μια γνωριμία με τους θεούς της Μυθοχώρας.....	19
3. Θεοί και άνθρωποι	24
4. Η εποχή των ηρώων.....	31
5. Τρωικός πόλεμος: Ο πόλεμος που άρχισε από ένα μήλο!	37
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43

Προς τον εκπαιδευτικό...

Συναδέλφισσα / Συνάδελφε,

Το παρόν εγχειρίδιο περιέχει μια σειρά από οδηγίες-προτάσεις για την αποτελεσματική διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας και του Πολιτισμού. Το βιβλίο «Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου» αποτελεί το 3ο βιβλίο της σειράς «Εμείς και οι Άλλοι» (Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού) και απευθύνεται σε Έλληνες ομογενείς μαθητές ηλικίας 11 και 12 ετών (5η και 6η τάξη).

Οι πέντε ενότητες που συνθέτουν τη «Μυθοχώρα», επιχειρούν να ανταποκριθούν, στο μέτρο του δυνατού, στις γνωστικές και παιδαγωγικές ανάγκες, στα ενδιαφέροντα και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών της ομογένειας. Ουσιαστικά, πρόκειται για ένα «ταξίδι» στον κόσμο των Μύθων. Το ταξίδι, γνώριμη μεθοδολογική προσέγγιση από τα δυο προηγούμενα βιβλία, επιχειρείται εδώ με τη συνδρομή του μυθικού φτερωτού αλόγου, του Πήγασου.

Στη διάρκεια του ταξιδιού στη «Μυθοχώρα», βασικός σκοπός είναι οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με στοιχεία που συνδέουν το «τότε» με το «τώρα», το «εδώ» με το «εκεί», το «εμείς» με το «οι άλλοι». Όπως θα διαπιστώσεις, οι μαθητές έρχονται σε επαφή (συγκριτική προσέγγιση), τόσο με στοιχεία της ελληνικής μυθολογίας όσο και με μια σειρά από μύθους άλλων λαών και πολιτισμών, από τους Ετρούσκους και τους Σουμέριους μέχρι τους Ιερόκους της περιοχής της Νέας Υόρκης. Με αυτό τον τρόπο, μέσα από τις ομοιότητες, τις συγκλίσεις αλλά και τις πολιτισμικά ενδιαφέρουσες διαφορές αναδεικνύεται η διαπολιτισμική διάσταση της Μυθολογίας.

Οι μύθοι τοποθετούνται γεωγραφικά, δίνοντας την ευκαιρία στους μαθητές να συνδέσουν το μυθικό με το πραγματικό, αλλά και να γνωρίσουν πολλά μέρη της Ελλάδας, για τα οποία περισσότερα θα μάθουν στα βιβλία της σειράς «Ιστοριοδρομίες» που ακολουθούν.

Η διδασκαλία της «Μυθοχώρας» στηρίζεται στη διαθεματική προσέγγιση και αντλεί στοιχεία από την ιστορία, τη γεωγραφία, την αστρονομία, τη φυσική, την αρχαιολογία, τη λογοτεχνία και άλλα γνωστικά αντικείμενα. Η θεματική και συγκριτική αυτή προσέγγιση, που εκφράζει και τη βασική φιλοσοφία του βιβλίου, επιδιώκει με τη δική σου καθοριστική συμβολή να βοηθήσει τους μαθητές:

- να καλλιεργήσουν και να εμπλουτίσουν τη φαντασία και την αισθητική τους και να αποκτήσουν συναφείς δεξιότητες
- να κατακτήσουν τεκμηριωμένη γνώση ως προς τα διαπραγματευόμενα θέματα, μέσα από μια πολυθεματική προσέγγιση της μυθολογίας
- να καλλιεργήσουν την ερμηνευτική και κριτική τους σκέψη
- να διαμορφώσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα.

Και όλα αυτά ελπίζουμε με έναν παιδαγωγικό, δημιουργικό και ευχάριστο τρόπο, όπως είναι το ταξίδι σε μια χώρα μυθική αλλά και πραγματική συνάμα, ελληνική και ταυτόχρονα πολυπολιτισμική: τη Μυθοχώρα των Ολύμπιων θεών αλλά και του Ρα, των Αργοναυτών αλλά και του Γκιλγκαμές, του Οδυσσέα αλλά και του Σεβάχ του Θαλασσινού.

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να επισημάνουμε ότι σε όλο το βιβλίο της «Μυθοχώρας» τα μυθικά στοιχεία παραμένουν κυρίαρχα, ενώ τα πραγματολογικά και ερμηνευτικά στοιχεία τοποθετούνται σε διακριτά πλαίσια. Συγχρόνως κάποιες ερωτήσεις, δραστηριότητες και αφορμές για συζήτηση καλούν τους μαθητές, με τη δική σου βοήθεια, να δράσουν ως ερευνητές, αναζητώντας διαρκώς νέα στοιχεία και πληροφορίες.

Με τον τρόπο αυτό πιστεύουμε ότι το μάθημα της Μυθολογίας θα μετατραπεί σε μια ευχάριστη και ταυτόχρονα δημιουργική γνωστική, συναισθηματική και συμμετοχική «περιπέτεια» για σένα και τους μαθητές σου.

Σου ευχόμαστε καλό ταξίδι στη Μυθοχώρα!

1. Εισαγωγή στο εγχειρίδιο «Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου»

«Δεν υπάρχει ευρωπαϊκή παιδεία χωρίς τον ομηρικό, τον ησιόδειο μύθο, χωρίς των μύθο των λυρικών και των τραγωδών, κι αυτό, όχι μόνο γιατί τον απαντούμε σε κείμενα αξεπέραστης ομορφιάς, αλλά και γιατί χάρη σε αυτούς τους Έλληνες ποιητές οι νεφελώδεις, τερατώδεις και ασύντακτες, υπεράνθρωπες δυνάμεις, το Χάος, η Γη, Ο Ουρανός, πήραν μια καθαρή και ανθρωπινότερη μορφή, θεμελίωσαν μια παγκόσμια τάξη και ενσάρκωσαν τις βασικές δυνάμεις που κυβερνούν τη ζωή του ανθρώπου.»

Κωνσταντίνος Τσάτσος

Οι μύθοι που επιβίωσαν στο πέρασμα του χρόνου αποτελούν μέρος της ιστορίας και του πολιτισμού της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κληρονομιάς. Στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», η συγγραφή ενός εγχειριδίου μυθολογίας αποτέλεσε μια πραγματική πρόκληση. Ύστερα από συστηματική μελέτη του πεδίου και ανίχνευση των εκπαιδευτικών ιδιαιτεροτήτων του, η συγγραφική ομάδα του Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., προετοίμασε για τους ομογενείς μαθητές και εκπαιδευτικούς ένα ταξίδι μάθησης στη... «Μυθοχώρα».

Το εγχειρίδιο «Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου» απευθύνεται σε Έλληνες μαθητές και εκπαιδευτικούς που ζουν σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες του εξωτερικού. Οι διαπολιτισμικές και διγλωσσικές συνθήκες που επικρατούν στις χώρες που ζουν Έλληνες της Διασποράς, είναι φανερό ότι παίζουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της «συναισθηματικο- ιδεολογικής» σύνδεσης των ομογενών με την Ελλάδα.

Κατά τη φάση σχεδιασμού και ανάπτυξης της «Μυθοχώρας» η συγγραφική ομάδα εργάστηκε, έχοντας ως σκοπό το πώς θα μπορούσε το βιβλίο αυτό να ανταποκριθεί καλύτερα: α) στις βασικές αρχές και τις προσδοκίες του ίδιου του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», β) στις ιδιαίτερες συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί της Διασποράς, γ) στο χαρακτήρα του σύγχρονου επιστημονικού λόγου για τη διδασκαλία της Μυθολογίας και δ) στις εναλλακτικές εκείνες μεθοδολογικές κατευθύνσεις, οι οποίες θα εμφανίσουν τη μυθολογική -και ιστορική- γνώση με τρόπο ευχάριστο και δημιουργικό για τα παιδιά.

Για τους παραπάνω λόγους, το βιβλίο «Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου»:

- διακρίνεται από την πολυδιάστατη προσέγγιση της ιστορικής-μυθολογικής γνώσης, η οποία ωθεί τους μαθητές να διαχωρίζουν ευκρινώς το μύθο από το ιστορικό γεγονός, το μυθικό από το ιστορικό στοιχείο
- αναδεικνύει τις διαχρονικές αξίες, τις ιδέες και τα πρότυπα της ελληνικής και παγκόσμιας μυθολογίας
- δίνει έμφαση στη δυναμική αλληλεπίδραση της μυθολογίας -και της ιστορίας- με άλλα γνωστικά πεδία

- προάγει την ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στη διαδικασία της μάθησης μέσα αλλά και έξω από τη σχολική τάξη
- βοηθά το μαθητή να σκέφτεται και να ερμηνεύει τη στάση των μυθικών προσώπων με βάση τα γεγονότα και τα «διλήμματα» που αντιμετωπίζει στην ίδια την καθημερινότητά του.

Το παρόν βιβλίο επιχειρεί να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό στην κατανόηση και ενεργοποίηση ενός εναλλακτικού επιστημονικού παραδείγματος στη διδασκαλία της Μυθολογίας. Το παράδειγμα αυτό εστιάζεται στις πολλαπλές και εναλλακτικές εκπαιδευτικές πρακτικές και τεχνικές, που ευνοούν τον ενεργητικό ρόλο του μαθητή και τη στενή συνεργασία του με τον εκπαιδευτικό.

Εν τέλει, -σύμφωνα με τη συλλογιστική του εγχειριδίου- είναι ο ίδιος ο εκπαιδευτικός που μαζί με τους μαθητές του καλούνται να θέσουν τους στόχους, να διερευνήσουν τα επίπεδα θεώρησης της μυθολογίας και της ιστορίας, να κινήσουν τις μαθησιακές διαδικασίες και τέλος να πραγματοποιούν τα μυθολογικά ζητήματα με το δικό τους ξεχωριστό και μοναδικό τρόπο.

2. Γενικοί Σκοποί και Στόχοι του εγχειριδίου

Οι βασικές μεθοδολογικές στρατηγικές που διακρίνουν γενικότερα τα εγχειρίδια του «Παιδεία Ομογενών» και η οργάνωση της διδασκαλίας ευθυγραμμίζονται με τις γενικότερες στοχεύσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, σε μακροεπίπεδο επιχειρείται:

α) η «συνάντηση» και αλληλεπίδραση πολιτισμών, μέσω των πολυπολιτισμικών αναφορών αλλά και της συγκριτικής προσέγγισής τους

β) η δημιουργία ενός πλούσιου εποπτικού περιβάλλοντος, το οποίο απευθύνεται ειδικά σε Έλληνες μαθητές και εκπαιδευτικούς της Διασποράς

γ) η ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων και ο γνωστικός εμπλουτισμός των ομογενών μαθητών

Από την άλλη, σε μικροεπίπεδο αναμένεται:

α) οι μαθητές, μέσω της Μυθολογίας, να έρθουν σε επαφή με αντιπροσωπευτικά γεωγραφικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και διαπολιτισμικά παραδείγματα από τα διάφορα μέρη της Ελλάδας (από την αρχαιότητα έως σήμερα)

β) η συγκρότηση από τους μαθητές μιας διπολιτισμικής ταυτότητας.

3. Διδακτικές Προσεγγίσεις και Οργάνωση της Διδασκαλίας

Η μεθοδική ενασχόληση των παιδιών με τη Μυθολογία στο σχολείο είναι σε θέση να μετατρέψει το μάθημα σε μια ευχάριστη διαδικασία, προσφέροντάς τους δημιουργικές διδακτικές εμπειρίες. Για την επίτευξη ενός τέτοιου διδακτικού σκοπού θεωρείται αναγκαίο:

- ο ενεργητικός ρόλος των μαθητών και ο σεβασμός της προσωπικότητάς τους, καθώς όλοι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στο μάθημα της Μυθολογίας με το δικό τους ρυθμό σκέψης και ομιλίας
- να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε ερευνητικές δραστηριότητες (projects), που μπο-

ρούν να φέρουν τους μαθητές σε επαφή με βιβλιοθήκες, μουσεία, ιστορικές πηγές αλλά και κάθε είδους μυθολογικά στοιχεία

- η επέκταση της συζήτησης σε παγκόσμια γεωγραφικά και ιστορικά θέματα, μέσα από πολιτισμικές, πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αφορμές
- να γίνεται απόλυτα σεβαστή -στα πλαίσια μιας διαπολιτισμικής πραγμάτευσης της μυθολογίας- η θρησκευτική παράμετρος, στο μέτρο μάλιστα που αποτελεί όρο συγκρότησης της ταυτότητας των Ελλήνων της Διασποράς.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι ο χρόνος που αφιερώνεται στο μάθημα της Μυθολογίας στα περισσότερα σχολεία της Ομογένειας είναι ιδιαίτερα περιορισμένος. Επίσης, το γεγονός ότι, το εν λόγω μάθημα δεν διδάσκεται συστηματικά, καθιστά αναγκαία τη μεθοδική και λειτουργική οργάνωση του υλικού και της διδασκαλίας του και τη σωστή διαχείριση του διδακτικού χρόνου.

Από τη σκοπιά του εκπαιδευτικού βασικό πλεονέκτημα στη διδασκαλία μιας ενότητας στη «Μυθοχώρα» είναι αυτό της «ευχάριστης έκπληξης». Μια φωτογραφία ενός μυθικού προσώπου, ένα ηρωικό κατόρθωμα, ένα ασυνήθιστο όνομα, είναι ικανά να ενθουσιάσουν τους μαθητές και να δημιουργήσουν ιδανικές συνθήκες, ώστε να αναζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό. Για το λόγο αυτό, φίλοι εκπαιδευτικοί, στο «τάξίδι» σας στη «Μυθοχώρα» μη διστάζετε να εφαρμόζετε διαρκώς εναλλακτικές και ταυτόχρονα δημιουργικές εκπαιδευτικές στρατηγικές.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται / προτείνονται συνοπτικά ορισμένες μόνο διδακτικές τεχνικές κατά τη διαδικασία αφόρμησης, διδασκαλίας και αξιολόγησης της κάθε μυθολογικής ενότητας στη «Μυθοχώρα».

α. Η Μυθολογία ως κίνητρο μάθησης

- Κεντρίστε το ενδιαφέρον των μαθητών σας χρησιμοποιώντας κάποια φωτογραφία ή άλλο στοιχείο από τη «Μυθοχώρα» κατά την έναρξη του μαθήματος
- Απευθύνετε στους μαθητές 1-2 ερωτήσεις ανασκόπησης για να συνδέσετε την ενότητα με τα προηγούμενα μαθήματα
- Ανακοινώστε τον τίτλο της ενότητας και τους στόχους της διδασκαλίας σας από την αρχή του μαθήματος, ώστε να κατανοήσουν οι μαθητές για ποιο λόγο γίνεται η διδασκαλία.

β. Πραγμάτευση των μυθολογικών στοιχείων με αποτελεσματικό τρόπο:

- Προσδιορίστε τις βασικές μυθολογικές και ιστορικές πληροφορίες που θέλετε να διαπραγματευτείτε και οργανώστε τις με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σύντομες και κατανοητές από όλους τους μαθητές
- Παρουσιάστε τη μυθολογική γνώση με σαφήνεια και απλότητα και μη διστάσετε να ανατρέξετε σε μυθολογικές πηγές εκτός του σχολικού εγχειριδίου
- Εκμεταλλευτείτε κατάλληλα τις νέες τεχνολογίες (τους ηλεκτρονικούς υπολογι-

στές και το Internet) για την παρουσίαση και αναζήτηση ποικίλων μυθολογικών και όχι μόνο στοιχείων

γ. Έλεγχος επίτευξης των διδακτικών στόχων

- Αξιολογείτε με πολλαπλούς τρόπους την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας σας (τεστ, ερωτήσεις κατανόησης, ατομικές και ομαδικές εργασίες, κ.ά.)
- Απευθύνετε μια ερώτηση και ζητήστε από τους μαθητές να απαντήσουν είτε όλοι μαζί είτε επιδιώξτε ενδεικτικά κάποιες ατομικές απαντήσεις
- Ζητήστε από τους μαθητές σας να απευθύνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο ή χωρίστε τους σε ομάδες και διοργανώστε ένα «μυθολογικό» διαγωνισμό.

Με αυτό τον τρόπο, το μάθημα της Μυθολογίας μετατρέπεται σε ένα «ταξίδι» των ομογενών μαθητών, που ευνοεί την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της φαντασίας τους, σε ένα περιβάλλον «Μυθο-ιστορικό».

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

ΘΕΟΓΟΝΙΑ: ΕΤΣΙ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ

Θέμα

Η δημιουργία του κόσμου και η γέννηση των θεών σύμφωνα με τη Μυθολογία.

Διάρκεια

8- 10 διδακτικές ώρες.

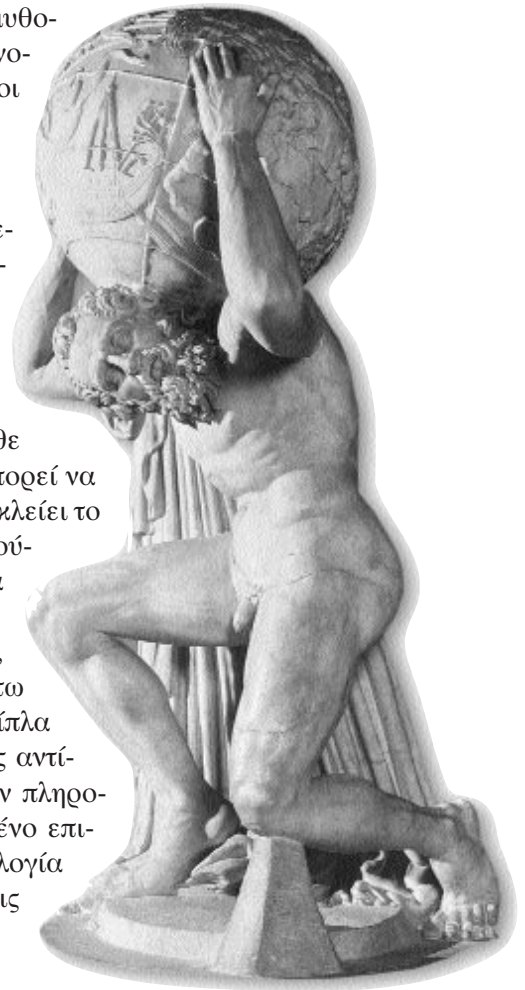
Γενικός σκοπός

Τα παιδιά να εισαχθούν στη Μυθολογία, με «οδηγό» τον μυθικό Πήγασο. Να γνωρίσουν τη μυθική δημιουργία του κόσμου και να αντιληφθούν ότι αυτό που σήμερα ονομάζουμε μυθολογία συμπυκνώνει μέσα του το πώς αντιλαμβάνονταν και ερμηνεύαν τον κόσμο τους οι αρχαίοι λαοί και πολιτισμοί.

Γενικές πληροφορίες

Πριν προχωρήσουμε στην αναλυτική παράθεση οδηγιών σχετικά με τις προτεινόμενες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι το βιβλίο είναι χωρισμένο σε 5 μεγάλες θεματικές ενότητες (καθεμία, από τις οποίες έχει το δικό της χαρακτηριστικό χρώμα). Καταβλήθηκε προσπάθεια σχεδόν κάθε σελίδα να αποτελεί μια υποενότητα, η οποία μπορεί να πραγματευτεί και αυτόνομα, χωρίς αυτό να αποκλείει το συνδυασμό της με την επόμενη ή με την προηγούμενη, όπου το περιεχόμενο διευκολύνει μια τέτοια προσέγγιση.

Η πρώτη ενότητα έχει το πορτοκαλί χρώμα, όπως παρατηρεί κανείς στη γραμμή στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας, αλλά και στις στήλες δίπλα στα ένθετα και στις δραστηριότητες- ερωτήσεις αντίστοιχα. Τα τμήματα εκείνα τα οποία περιέχουν πληροφορίες, οι οποίες προέρχονται από συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο (γεωγραφία, ιστορία, αρχαιολογία κ λπ.), έχουν έντονο μαύρο χρώμα. Οι ερωτήσεις είναι γραμμένες με πλάγιους χαρακτήρες.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τη Μυθοχώρα, μέσα από το ταξίδι του μυθικού Πήγασου (ο οποίος παρουσιάζεται με οικείο τρόπο).
- Να γνωρίσουν μεγάλους δημιουργούς της αρχαιότητας, όπως τον Όμηρο και τον Ησίοδο και κυρίως να μάθουν τι πίστευαν οι Έλληνες αλλά και άλλοι λαοί για τη δημιουργία του κόσμου.

Δραστηριότητες

Ο εκπαιδευτικός αρχίζει με την παρουσίαση του φτερωτού φίλου που θα οδηγήσει τους μαθητές στο ταξίδι στη Μυθοχώρα. Ως μέσο αφόρμησης για την πρώτη αυτή εισαγωγή - είσοδο στη Μυθοχώρα και γνωριμία με τον μυθικό Πήγασο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ίδιο το εξώφυλλο του βιβλίου.

Μετά την αναφορά στον Όμηρο και τη δικιά του εκδοχή για τη δημιουργία του κόσμου, ο εκπαιδευτικός εκθέτει συνοπτικά το τι ξέρουμε σήμερα για το Σύμπαν και από που αντλούμε τις πληροφορίες μας. Οι πηγές πληροφόρησης για το «απέραντο σύμπαν» έχουν αλλάξει. Τα παιδιά καλούνται:

- ↘ να πουν τι έχουν μάθει για το Σύμπαν από άλλα μαθήματα και
- ↘ να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για τον Όμηρο (δραστηριότητες σελίδας 10).

Με ανάλογο τρόπο συνεχίζεται η πραγμάτευση των όσων μας λέει ο Ησίοδος. Στη συνέχεια τα παιδιά, καλούνται να ζωγραφίσουν ένα χάριτο ήλιο και να επιχειρήσουν να παραστήσουν το ταξίδι του από την Ανατολή στη Δύση, αφού πρώτα περιγράψουν - διηγηθούν δικές τους εικόνες και εμπειρίες από αυτό το ταξίδι (ηλιοβασίλεμα, ξημέρωμα κτλ.).

Παράλληλα, μπορεί να διαβαστούν στην τάξη λίγες στίχοι από το κείμενο της Γενέσεως (από την Αγία Γραφή) και να γίνει κάποιο σχόλιο από τον εκπαιδευτικό στην τάξη (δραστηριότητες σελίδας 12).

Τέλος προτείνεται η δραματοποίηση του ταξιδιού του ήλιου μέσα στην τάξη, από τους ίδιους τους μαθητές, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού.

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

Υλικά για δραματοποίηση.

Υλικά ζωγραφικής. Χαρτόνι, ψαλίδι, κόλλα και μαρκαδόροι.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν ότι πίσω από κάθε μύθο υπάρχει και μια κρυμμένη αλήθεια.
- Να αντιπαραβάλουν τα μυθικά πρόσωπα, με τα οποία οι αρχαίοι συνήθως συμβόλιζαν το Σύμπαν, τη Γη και τα στοιχεία της φύσης, με τα σημερινά επιστημονικά δεδομένα και να αρχίσουν να ασκούνται στην ερμηνεία των μύθων, βρίσκοντας κρυμμένα νοήματα σ' αυτούς.
- Να γνωρίσουν και άλλες εκδοχές για τη δημιουργία του κόσμου, που προέρχονται από διαφορετικές μυθολογίες και θρησκείες (Μάγια, Αζτέκοι, Ιάπωνες, Γερμανοί, αρχαίοι Αιγύπτιοι κτλ.) αλλά να μάθουν συνάμα και την Ορθόδοξη Χριστιανική θέση.
- Να προσπαθήσουν να καταλάβουν ότι οι Μύθοι μπορεί να λειτουργούν διαφορετικά από κοινωνία σε κοινωνία και από πολιτισμό σε πολιτισμό.

Δραστηριότητες

Ακολουθεί η πραγμάτευση των κοσμολογικών – κοσμογονικών εκδοχών άλλων πολιτισμών, με βάση σχετικές πληροφορίες αλλά και εικόνες της σελίδας 12. Επίσης, τα παιδιά παρατηρούν και σχολιάζουν την εικόνα του Ήλιου στη σελίδα 13 και μαθαίνουν τι πιστεύουν σήμερα οι επιστήμονες για το σχηματισμό του Ήλιου και την ύπαρξη των άστρων.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός βοηθά τα παιδιά να συγκροτήσουν ομάδες και να βρουν περισσότερες πληροφορίες για το τί έλεγαν άλλες μυθολογίες για τη δημιουργία του σύμπαντος και την προέλευση των στοιχείων της φύσης (π.χ. η ομάδα Α' ψάχνει για τους μύθους των αρχαίων Αιγυπτίων, η ομάδα Β' αναλαμβάνει να βρει στοιχεία από την ινδική μυθολογία κ.ο.κ.). Παράλληλα, τα παιδιά καλούνται

- ✎ να πλάσουν με τη φαντασία τους ένα από τα σκοτεινά, κατά Ησίοδο, παιδιά της Νύχτας και να μιλήσουν γι' αυτό στην τάξη, αλλά και
- ✎ να συζητήσουν για τη σχέση απάτης και φιλονικίας (δραστηριότητες σελίδας 13).

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός διαβάζει και εξηγεί στους μαθητές, τις οδηγίες των σελίδων 14 και 15. Με βάση αυτές τις οδηγίες αλλά και τις συνοδευτικές-επεξηγηματικές εικόνες οι μαθητές συνεργάζονται και φτιάχνουν καπέλα, μάσκες και κοστούμια με θέμα τον ήλιο και το φεγγάρι (τη μέρα και τη νύχτα).

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

Ψαλίδι, κόλλα, συρραπτικό για χαρτιά, χρώματα, μαρκαδόροι, μολύβι, χαρτόνια λευκά και χρωματιστά, τούλι σε χρώματα (κίτρινο, πορτοκαλί, μπλε, μαύρο), ύφασμα για το κοστούμι.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να μάθουν τι πίστευαν οι Έλληνες για τη γέννηση των θεών και να γνωρίσουν τα μεγάλα έπη που αναφέρονται σε αυτή (Τιτανομαχία, Γιγαντομαχία). Να συνδέσουν ορισμένα μυθικά γεγονότα και δράσεις με τόπους στους οποίους πιστεύεται ότι λάμβαναν χώρα αυτά (Δικταίον Άντρον, Όλυμπος κτλ.). Με αυτό τον τρόπο θα έρθουν σε επαφή με μια γεωγραφική, τρόπον τινά, διασύνδεση της μυθολογίας.
- Να ανακαλύψουν τη συμβολική διάσταση και άλλων μύθων, όπως αυτή του Κρόνου και των παιδιών του.
- Να κατανοήσουν το διαφορετικό συμβολισμό που είχαν παρόμοιοι μύθοι σε άλλους πολιτισμούς (αιγυπτιακή «εκδοχή» του Άτλαντα, η χελώνα που στηρίζει τον κόσμο κατά τους Ινδούς κτλ.).

Δραστηριότητες

Οι μαθητές παρατηρούν και σχολιάζουν με τη συνδρομή του εκπαιδευτικού τις εικόνες και φωτογραφίες των σελίδων 16 και 17. Η σχετική συζήτηση για τον Ουρανό, τα Όρη και τη Γη, ακολουθείται από την ανάγνωση του ποιήματος του Σεφέρη «Το ναυάγιο της Κίχλης» για τις Νύμφες. Στη συνέχεια τα παιδιά καλούνται:

- ✎ να εντοπίσουν ποιο φαινόμενο της φύσης εξήγησαν οι αρχαίοι με το μύθο της «Γης που τραντάζει»,
- ✎ να βρουν και να μάθουν για τον Άγιο-προστάτη των ναυτικών, σύμφωνα με την Ορθόδοξη Ελληνική Παράδοση (σ.σ. Άγιος Νικόλαος),
- ✎ να σχολιάσουν το περιεχόμενο του ποιήματος του Σεφέρη, να το τραγουδήσουν και να βρουν άλλα ποιήματα με ανάλογο περιεχόμενο, τόσο από την ελληνική λογοτεχνία όσο και από τη λογοτεχνία της χώρας διαμονής τους.

Ακολουθεί η πραγμάτευση του μύθου του Κρόνου και των παιδιών του, της Τιτανομαχίας και της Γιγαντομαχίας, με βάση τα κείμενα αλλά και τις εικόνες των σελίδων 18, 19 και 20 αντίστοιχα. Έμφαση δίδεται (πέραν των μύθων αυτών καθαντών), στο μύθο του Άτλαντα και στη μυθική Ατλαντίδα (σελίδα 20). Καλό είναι:

- ✎ να προκληθεί συζήτηση για τους συμβολισμούς που «κρύβονται» στο μύθο του Κρόνου και ο εκπαιδευτικός να βοηθήσει τους μαθητές να εννοήσουν τη συμβολική διάσταση των μύθων και τον τρόπο με τον οποίο αναπαριστούν πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα (το τίμημα της εξουσίας, η αντικατάσταση του παλιού από το νέο, η διαδοχή των γενεών),
- ✎ να τονιστεί η συγκριτική, διαπολιτισμική διάσταση (ανάλογοι μύθοι σε άλλους πολιτισμούς, με αφορμή την αναφορά στο μύθο για την ίδρυση της

Ρώμης από το Ρέμο και το Ρωμύλο- σελίδα 18, ερώτηση σελίδας 19), αλλά και να γίνουν οι απαραίτητες αναφορές στη γεωγραφία του Μύθου (Ιδαίον Άντρον, Βεζούβιος, Αίτνα κτλ.).

Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει τις ερωτήσεις της σελίδας 20, αλλά και τις πληροφορίες και εικόνες του βιβλίου για το μύθο του Άτλαντα και τις αντίστοιχες αναφορές άλλων λαών και πολιτισμών για το που στηριζόταν ο κόσμος (ελέφαντες για τους αρχαίους Ινδούς, κολόνες για τους Αιγύπτιους και Ουπελλούρι για τους Χετταίους).

Έπειτα οι μαθητές παρατηρούν τις εικόνες της σελίδας 21, αναφορικά με τη Μέδουσα και τη Γοργόνα, ενώ ο εκπαιδευτικός αφηγείται τους σχετικούς μύθους με βάση και τα κείμενα του βιβλίου. Η σχετική συζήτηση μπορεί να συνδεθεί με τη λαϊκή παράδοση.

Ακολουθεί η πραγμάτευση του (εξαιρετικά δημοφιλούς και στην εποχή μας) μύθου της Ατλαντίδας με βάση το κείμενο, την εικόνα και τη σχετική (τελευταία) ερώτηση της σελίδας 22.

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

4

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να μάθουν για τη δημιουργία των ανθρώπων (ανθρώπινα γένη), αλλά και την πρώτη καταστροφή του γένους των ανθρώπων (κατακλυσμός).
- Να την συγκρίνουν με αντίστοιχες αναφορές άλλων πολιτισμών.
- Να αναζητήσουν την ύπαρξη αρχετύπων στη Μυθολογία (κατακλυσμός – ύβρις και τιμωρία των ανθρώπων, ο Προμηθέας ως σωτήρας του ανθρώπινου γένους).
- Να «ανακαλύψουν» τα τέσσερα βασικά στοιχεία της φύσης και να συγκρίνουν την παρουσία τους στο μύθο με την παρουσία τους στην καθημερινή ζωή.

Δραστηριότητες

Με βάση τις εικόνες και τα κείμενα των σελίδων 24- 25 και 26- 27, λαμβάνει χώρα η πραγμάτευση του μύθου των πέντε γενεών (σύμφωνα με τα «Έργα και Ημέρες» του Ησίοδου), αλλά και της καταστροφής του κόσμου και των ανθρώπων λόγω του «μεγάλου κατακλυσμού».

Η δημιουργία του ανθρώπου, τα ανθρώπινα γένη, η καταστροφή του κόσμου στην ελληνική μυθολογία αλλά και στις μυθολογίες άλλων λαών (περσική, ασσυροβαβυλωνιακή κ.ά.), η φωτιά και ο μύθος του Προμηθέα (σελίδα 28), ενδείκνυται να παρουσιαστούν μέσω της αφήγησης και της συζήτησης στην τάξη, του σχολιασμού των σχετικών εικόνων και της πραγμάτευσης των ερωτήσεων-δραστηριοτήτων που υπάρχουν στο τέλος των σελίδων 25 και 27 και 28. Καλό είναι

να δοθεί έμφαση στη συμβολική διάσταση των μύθων (ανθρώπινα γένη και σημαντικές ανακαλύψεις του ανθρώπου, κατακλυσμός και αρχή της νέας χρονιάς για τις γεωργικές εργασίες, Προμηθέας και ανακάλυψη της φωτιάς).

Υλικά

Φωτογραφίες-εικόνες.

5

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να αναπτύξουν ψυχο-κινητικές δεξιότητες, μέσα από το παιχνίδι και τη ζωγραφική. Επιπλέον, να καλλιεργήσουν την οικολογική τους συνείδηση, μέσω της αναφοράς στα τέσσερα στοιχεία της φύσης.

Δραστηριότητες

Η απεικόνιση των τεσσάρων στοιχείων της φύσης αλλά και το σχετικό κείμενο της σελίδας 29 μπορούν να αξιοποιηθούν:

↘ τόσο ως έναυσμα για ανακεφαλαίωση –επανάληψη,

↘ όσο και ως «μέσο» σύνδεσης του Μύθου με τη σημερινή πραγματικότητα.

Προτείνεται η χρήση ερωτήσεων του τύπου «Τι ρόλο παίζουν τα τέσσερα αυτά στοιχεία στην καθημερινή ζωή μας;», «Οι πρώτοι άνθρωποι άναβαν φωτιές για να ζεσταθούν και να μαγειρέψουν την τροφή τους. Εμείς σήμερα πως ζεσταινόμαστε και τι χρησιμοποιούμε για να μαγειρέψουμε το φαγητό μας;», αλλά και η συζήτηση με βάση τις ερωτήσεις του βιβλίου.

Τέλος, οι μαθητές με τη συνδρομή του εκπαιδευτικού καλούνται να παίξουν το ταξίδι του «νερού», της «φωτιάς» και του «αέρα», αλλά και να ζωγραφίσουν κάτι ενδεικτικό της δύναμης και της σημασίας της φύσης, όπως οι ίδιοι τη φαντάζονται και την αντιλαμβάνονται.

Υλικά

Φωτογραφίες-εικόνες.

Υλικά για παιχνίδι και δραματοποίηση.

Υλικά ζωγραφικής.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

ΜΙΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ΤΗΣ ΜΥΘΟΧΩΡΑΣ

Θέμα

Ο πατέρας των θεών και οι λοιποί θεοί των αρχαίων Ελλήνων (αλλά και τα μυθολογικά τους αντίστοιχα, στους μύθους και στις παραδόσεις άλλων λαών και πολιτισμών).

Διάρκεια

6- 8 διδακτικές ώρες.

Γενικός σκοπός

Οι μαθητές να γνωρίσουν καλύτερα και αναλυτικότερα τους θεούς της ελληνικής αρχαιότητας και το τι συμβόλιζαν (δωδεκάθεο). Παράλληλα, να γνωρίσουν θεότητες άλλων λαών και πολιτισμών (διαπολιτισμικότητα της μυθολογίας).

Τέλος, να κατανοήσουν, στο μέτρο του δυνατού, το ρόλο της θρησκείας στον αρχαίο κόσμο, αντιλαμβανόμενοι ότι η μυθολογία αποτελούσε τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων.

Γενικές πληροφορίες

Χαρακτηριστικό χρώμα της δεύτερης ενότητας είναι το μπλε, όπως παρατηρεί κανείς στη γραμμή στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας, αλλά και στις στήλες που συνοδεύουν τα ένθετα και τις δραστηριότητες αντίστοιχα. Όπως και στην προηγούμενη ενότητα οι παράγραφοι που περιέχουν πληροφορίες, οι οποίες προέρχονται από άλλα μαθήματα (γεωγραφία, ιστορία, γλώσσα κτλ.), έχουν έντονο μαύρο χρώμα. Οι δραστηριότητες- ερωτήσεις παραμένουν πάντα γραμμένες με πλάγιους χαρακτήρες.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν τους θεούς της Μυθοχώρας, τον τόπο κατοικίας τους, τις βασικές ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά τους.
- Να αντιληφθούν τον ανθρωπομορφικό χαρακτήρα των μύθων και τη συμβολική τους δύναμη σχετικά με τη χρήση τους στην ερμηνεία δυσεξήγητων φαινομένων (χαρακτηριστικό το παράδειγμα του ελληνικού δωδεκάθεου, όπου κάθε θεός ή θεά προστατεύει συγκεκριμένες ανθρώπινες δραστηριότητες και οι περισσότεροι εξ αυτών συνδέονται με συγκεκριμένα φυσικά φαινόμενα, τα οποία συχνά τρομοκρατούσαν τους ανθρώπους).
- Να έρθουν σε επαφή με θεότητες που προέρχονται από άλλες μυθολογίες και θρησκείες (Σουμέριοι, Ετρούσκοι, Ασσύριοι, Αιγύπτιοι κτλ.) και να εντοπίσουν ομοιότητες, αλλά και διαφορές.
- Να αναπτύξουν ψυχοκινητικές δεξιότητες αλλά και να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους μέσω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, οι οποίες περιγράφονται στη συνέχεια.

Δραστηριότητες

Ο εκπαιδευτικός «ξεναγεί» τους μαθητές στην κατοικία των θεών, τον Όλυμπο, με τη βοήθεια του Πήγασου και αξιοποιεί τις εικόνες που σχετίζονται με το μυθικό αλλά και τον πραγματικό Όλυμπο (εικόνες σελίδων 30 και 31) με τα στοιχεία που παρατίθενται στη σελίδα 30 και αφορούν τη γεωγραφία και την ιστορία.

Προτείνεται να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα αγριολούλουδα του Ολύμπου. Μάλιστα τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν, να αναζητήσουν ή και να «κατασκευάσουν» τα λουλούδια αυτά.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί την αναφορά της σελίδας 31 στη σκανδιναβική μυθολογία και τη σχετική εικόνα, προκειμένου να προσεγγίσουν διαπολιτισμικά θέματα. Οι μαθητές καλούνται να σχολιάσουν τις ομοιότητες Δία- Όντιν, αλλά και Ολύμπου- Άσγαρθ. Η πραγμάτευση των ερωτήσεων στο τέλος της ενότητας στοχεύει τόσο στην ιστοριο-γεωγραφική όσο και στη διαπολιτισμική διάσταση, ενώ η φανταστική εκδρομή δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εργαστούν ομαδικά, αξιοποιώντας τη φαντασία τους.

Ακολουθεί ο σχολιασμός των εικόνων και των κειμένων των σελίδων 32 και 33 και η πραγμάτευση των χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων του Δία και των λοιπών θεών των αρχαίων Ελλήνων.

Καλό είναι να δοθεί έμφαση:

- ↘ στους τομείς του βίου και της κοινωνικής ζωής που προστάτευαν- αντιπροσώπευαν οι θεοί/ θεές («τι προστάτεψε ο κάθε θεός/ θεά»), αλλά και

✎ στο απόσπασμα της Ιλιάδας του Ομήρου που αναφέρεται στο συμβούλιο των θεών.

Οι μαθητές μπορούν να απαγγείλουν στην τάξη το συγκεκριμένο απόσπασμα και στη συνέχεια να προβούν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού στο σχολιασμό του.

Τέλος, οι μαθητές καλούνται:

- ✎ να επιχειρήσουν να φανταστούν τη ζωή των θεών στον Όλυμπο, με τη συνδρομή τόσο της φαντασίας όσο και των μέχρι τώρα γνώσεών τους,
- ✎ να επιλέξουν- διακρίνουν το σημαντικότερο (κατ' αυτούς) θεό ή θεά, να εξηγήσουν το γιατί, αλλά και να αναφέρουν εκείνη τη θεότητα, στην οποία θα ήθελαν να μοιάσουν (δραστηριότητες σελίδας 33).

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

Υλικά ζωγραφικής.

2

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να ανακαλύψουν τη συμβολική διάσταση μύθων όπως του Ερμή και του πιστού του γεωργού και να δουν πώς αυτοί οι μύθοι μετασχηματίστηκαν και εντάχθηκαν στη λαϊκή παράδοση, αποτελώντας μέρος της λεγόμενης λαϊκής σοφίας (όπως αυτή εκφράζεται μέσα από παροιμίες, παραμύθια κτλ.) με αξιοσημείωτο τρόπο.
- Να συνδέσουν τα μυθικά γεγονότα που σχετίζονται με τη ζωή, τη δράση και κυρίως τις παρεμβάσεις των θεών στη ζωή των ανθρώπων, με τη γεωγραφία των τόπων που πραγματώνονται (Όλυπος, Κρήτη, Λεμεσός Κύπρου, Κέρκυρα κτλ.). Με αυτόν τον τρόπο θα έρθουν ξανά σε επαφή με τη γεωγραφία του μύθου.
- Να συζητήσουν για την παρουσία του αρχαιοελληνικού δωδεκάθεου, αλλά και θεοτήτων από άλλους πολιτισμούς στην τέχνη.

Δραστηριότητες

Με βάση τις εικόνες και τα κείμενα της σελίδας 34, ο εκπαιδευτικός στρέφει την προσοχή των μαθητών σε ένα μύθο του Αισώπου, που γλαφυρά αναπαριστά τη σχέση θεών και ανθρώπων, αλλά και την «παρουσία» των πρώτων στον καθημερινό βίο των δεύτερων. Καλό είναι να τεθούν στο επίκεντρο της συζήτησης εκπαιδευτικού και μαθητών οι τρόποι, με τους οποίους οι αρχαίοι αντιλαμβάνονταν την «παρουσία» του θεού στη ζωή τους. Στη συζήτηση συμβάλλει και η πρώτη από τις δυο ερωτήσεις της σελίδας 34. Παράλληλα, τα παιδιά καλούνται να σχολιάσουν τις εικόνες, που αποτελούν έργα τέχνης, τόσο από

την αρχαιότητα όσο και από την Αναγέννηση. Έμφαση δίδεται επίσης και στην ίδια την προσωπικότητα και το έργο του Αισώπου, με τη συνδρομή του σχετικού κειμένου της σελίδας 34 και της δεύτερης ερώτησης που βρίσκεται στο τέλος της ίδιας σελίδας.

Η γεωγραφική διάσταση της Μυθοχώρας αναδύεται ξανά με την πραγμάτευση των κειμένων και εικόνων που αναφέρονται στα νησιά των θεών (σελίδα 35). Συγκεκριμένα με την αναφορά στο μύθο της γέννησης της Αφροδίτης και της σχέσης της με τον Άδωνη, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο πήραν το όνομά τους νησιά, όπως η Κέρκυρα. Τα παιδιά καλούνται να εντοπίσουν τα μέρη του μύθου στο χάρτη που παρατίθεται στη σελίδα 35 και ενθαρρύνονται να αναζητήσουν από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και συναφείς πηγές και άλλα νησιά, των οποίων η δημιουργία, ονομασία ή ιστορία συνδέεται με αρχαίους θεούς και θεές (δραστηριότητα σελίδας 35). Η αναφορά στον τρόπο με τον οποίο μεταφέρθηκαν τα Αδώνια στην Αίγυπτο, πέρα από τη διαπολιτισμικότητα που ενέχει, αποτελεί και μια ευκαιρία για να γίνει αναφορά στα Ελληνιστικά χρόνια (περίοδος των Πτολεμαίων).

Η διαπολιτισμική διάσταση του μύθου εξετάζεται από τα κείμενα και τις εικόνες που αναφέρονται στο θεό Αιγκήρ της σκανδιναβικής μυθολογίας, στη σχέση του με τον θεό Ποσειδώνα αλλά και στη συμβολική-εξηγητική διάσταση των ιδιοτήτων των δυο θεών. Οι δραστηριότητες της σελίδας 36 συμβάλλουν στην ανάδειξη σημαντικών διαστάσεων γι' αυτό και είναι σημαντικό να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση από τον εκπαιδευτικό.

Στη συνέχεια ακολουθεί η αφήγηση από τον εκπαιδευτικό του μύθου της *αρπαγής της Ευρώπης*, η παρατήρηση των εικόνων της σελίδας 37 (κι ειδικά των έργων τέχνης που σχετίζονται με αυτό το πολύσημο μυθολογικό «επεισόδιο») και ο σχολιασμός τόσο αυτών όσο και του προαναφερθέντος μύθου από τους μαθητές. Οι μαθητές μπορούν να δραματοποιήσουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού το μύθο της αρπαγής της Ευρώπης.

Ακολουθεί η επεξεργασία των κειμένων και των εικόνων της σελίδας 38 που αναφέρονται τόσο στην «ιστορικο-συγκριτική» όσο και στη γεωγραφική διάσταση του μύθου (λατρεία Ευρώπης και λατρεία Αστάρτης, στοιχεία από την ιστορία αλλά και τη σημερινή πραγματικότητα της Ευρώπης).

Τις διαστάσεις αυτές αναμένεται να αναδείξει και η ενασχόληση των μαθητών με τις ερωτήσεις-δραστηριότητες της σελίδας 38. Έμφαση προτείνεται να δοθεί στη δραστηριότητα που αφορά στο ταξίδι στην Ευρώπη, βάσει της οποίας οι μαθητές καλούνται να εργαστούν ομαδικά, για να φτιάξουν ένα λεύκωμα από εικόνες και πληροφορίες σχετικά με την ιστορία, τη γεωγραφία ή κάποιον συγκεκριμένο τομέα δράσης στη σημερινή Ευρώπη.

Υλικό

Φωτογραφίες- εικόνες.

Κόλλες, μαρκαδόροι, χαρτόνια και συναφές υλικό για την κατασκευή λευκώματος.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να αρχίσουν να μαθαίνουν ότι οι μύθοι που σχετίζονταν με τη ζωή, τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των θεών αλλά και οι λατρευτικές πρακτικές συνέβαλαν στην καθιέρωση συνηθειών και κοινωνικών-κοινοτικών εκδηλώσεων (όπως τα συμπόσια και οι διάφορες τελετές).
- Να εντοπίσουν την παρουσία ανάλογων θεών και άλλων μυθικών πλασμάτων σε διάφορες μυθολογίες (π.χ. Βάκχος, Γρύπας). Να αντιληφθούν την ερμηνευτική δύναμη των μύθων σε διαφορετικές πολιτισμικές κοινότητες και ιστορικο-κοινωνικές πραγματικότητες (π.χ. το σώμα του Γρύπα ως σύμβολο του ημερολογιακού συστήματος των 3 εποχών, στη Μικρά Ασία, τη Βαβυλώνα και τη Συρία).
- Να έρθουν σε επαφή και με άλλους συγγραφείς και ποιητές της αρχαιότητας, όπως τον Ηρόδοτο και τον Αισχύλο.

Δραστηριότητες

Η πραγμάτευση των σελίδων 39-44 ολοκληρώνει την επεξεργασία της 2ης ενότητας, προετοιμάζοντας το έδαφος για την είσοδο στην 3η. Εστιάζεται στο Διόνυσο- Βάκχο, τη λατρεία του και τις απεικονίσεις- εξεικονίσεις του στην τέχνη (ο μυθικός Διόνυσος, οι Σιληνοί, Σάτυροι και Μαινάδες, ο Διόνυσος του Μιχαήλ Άγγελου, ο συνοδός του Διονύσου, η λατρεία του Διονύσου στην αρχαία Ελλάδα, στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία και οι σχετικές τελετές). Η εξέταση των σχετικών κειμένων και εικόνων, γίνεται με κεντρικούς άξονες:

- α) την καθημερινή ζωή τόσο των αρχαίων Ελλήνων όσο και άλλων λαών, και
- β) το ρόλο της μυθολογίας στην τέχνη.

Πιο συγκεκριμένα η συζήτηση που λαμβάνει χώρα μέσα στην τάξη με αφορμή και τις δραστηριότητες των σελίδων 40 και 43 αναδεικνύει, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, το πώς οι αρχαίοι:

- ↘ μετρούσαν το χρόνο και τις εποχές (π. χ. Γρύπας-ημερολόγιο των 3 εποχών),
- ↘ σηματοδοτούσαν το χώρο (λατρεία του Διονύσου στο Παγγαίο), αλλά και
- ↘ οργάνωναν τις καθημερινές συνήθειές τους (διονυσιακές τελετές και συμπόσια).

Καλό είναι να δοθεί έμφαση για μια ακόμα φορά:

- α) στη γεωγραφία του μύθου, με βάση τις αναφορές του βιβλίου στη Δήλο (σελίδα 39), στο Παγγαίο και στην ιταλική χερσόνησο (σελίδα 43), και
- β) στη διαπολιτισμική διάσταση της μυθολογίας με βάση τις αναφορές στα μυθολογικά παράλληλα του Διονύσου (λυδικός Βάκχος και Σαβάζιος των Φρυγών- σελίδα 39, Ούκος των Ούγγρων – σελίδα 42) και του Γρύπα (σελίδα 41).

Υλικό

Φωτογραφίες- εικόνες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Θέμα

Η σχέση θεών και ανθρώπων και η επίδρασή της στη ζωή των τελευταίων αποτελεί το κύριο θέμα της ενότητας.

Διάρκεια

6- 8 διδακτικές ώρες.

Γενικός σκοπός

Τα παιδιά να αντιληφθούν ποια σχέση είχαν οι άνθρωποι με τους θεούς.

Γενικές πληροφορίες

Η διδασκαλία αυτής της ενότητας οφείλει να συνδεθεί με στοιχεία από τις προηγούμενες ενότητες και ειδικά την 2η, ώστε τα παιδιά να ανακαλέσουν σχετικές γνώσεις και παραστάσεις.

Χαρακτηριστικό χρώμα της τρίτης ενότητας είναι το κόκκινο, όπως παρατηρεί κανείς στη γραμμή στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας, αλλά και στις στήλες που συνοδεύουν τα ένθετα και τις δραστηριότητες αντίστοιχα. Επίσης ισχύει ό,τι ήδη γνωρίζουμε αναφορικά με τους χαρακτήρες των διεπιστημονικών ένθετων και των δραστηριοτήτων- ερωτήσεων.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν την αγάπη των αρχαίων Ελλήνων για την τέχνη και ειδικότερα τη μουσική και να σχολιάσουν τη θέση των τεχνών στον αρχαίο κόσμο (μέσα από την πραγμάτευση του μύθου του Ορφέα να γνωρίσουν τη σημασία και την επίδραση τους). Παράλληλα να ασχοληθούν και τα ίδια τα παιδιά με την τέχνη καθαυτή (μέσα από σχετικές δραστηριότητες) και να αναπτύξουν τις ανάλογες ψυχοκινητικές δεξιότητες.
- Να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται το ρόλο που είχαν τα μυστήρια και οι τελετές στην αρχαιότητα (όχι μόνον στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλους πολιτισμούς, όπως στην Αίγυπτο κ.ά.). Συγχρόνως να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω τελετές συνδέονταν με καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων.

Δραστηριότητες

Ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί για μια ακόμα φορά τα ταξίδια του Πήγασου για να «ξεναγήσει» τους μαθητές στις «μελωδίες» της Μυθοχώρας και να τους αφηγηθεί το μύθο του Ορφέα και της σχέσης του με την Ευρυδίκη. Οι μαθητές παρατηρούν και σχολιάζουν τις εικόνες των σελίδων 44 έως 48 που αφορούν:

- ✎ το μύθο του Ορφέα και της Ευρυδίκης,
- ✎ τη μουσική γενικότερα,
- ✎ τις αναπαραστάσεις του μύθου στο χώρο της τέχνης,
- ✎ τα μυθολογικά αντίστοιχα του Ορφέα και άλλων θεοτήτων (όπως της Δήμητρας) στις παραδόσεις των αρχαίων Αιγυπτίων, αλλά και των Ινδιάνων της Νέας Υόρκης, αλλά και
- ✎ τις λατρευτικές πρακτικές και τη σχέση τους με τις καθημερινές ανάγκες και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων (ο εκπαιδευτικός μπορεί να μιλήσει για τα ορφικά μυστήρια, τη λατρεία της Ίσιδας και να υποβοηθήσει τους μαθητές να ανακαλέσουν γνώσεις σχετικά με τις διονυσιακές τελετές από την προηγούμενη ενότητα, πράγμα που αναμένεται να τους επιτρέψει να προβούν σε ενδιαφέρουσες συγκρίσεις).

Η συζήτηση μέσα στην τάξη εμπλουτίζεται επίσης από τις ερωτήσεις- δραστηριότητες των σελίδων 44, 45, 46 και 47. Με βάση ή και με αφορομή αυτές τις ερωτήσεις- δραστηριότητες οι μαθητές και οι μαθήτριες προβληματίζονται (ενίοτε και ερευνούν) αναφορικά με ζητήματα όπως :

- ✎ το ρόλο και τη σημασία της μουσικής στην αρχαιότητα, την εξέλιξη των μουσικών οργάνων αλλά και την προέλευση κάποιων σημερινών οργάνων από αρχαία αντίστοιχά τους, τη σχέση των ίδιων των παιδιών με τη μουσική (ερωτήσεις σελίδων 44 και 45),

- ✎ το δημοφιλές μυθολογικό θέμα της καθόδου του Ορφέα στον Άδη, το ρόλο της αγάπης στην αρχαία ελληνική μυθολογία, τον τρόπο με τον οποίο η σχέση του Ορφέα και της Ευρυδίκης αλλά η ίδια η ζωή και ο βίαιος θάνατος του πρώτου ενέπνευσαν καλλιτέχνες διαφόρων εποχών και προελεύσεων και «αποτυπώθηκαν» σε διάφορα έργα και είδη τέχνης (ερωτήσεις- δραστηριότητες σελίδας 46),
- ✎ τη σημασία της υγιεινής διατροφής στη σύγχρονη καθημερινή ζωή, με αφορμή το μύθο (ο Ορφέας ήταν από τους πρώτους συνειδητοποιημένους χορτοφάγους και από τους πρώτους που στην ουσία δίδαξαν στους ανθρώπους τη σημασία της υγιεινής διατροφής- τελευταία ερώτηση σελίδας 46),
- ✎ τις συνέπειες της ζήλιας- αντιπάθειας με αφορμή τα σχετικά μυθολογικά επεισόδια (διαμελισμός Ορφέα από τις Μαινάδες και θανάτωση του Όσιρη από το Ζεθ), αλλά και τις σχέσεις αρχαίων Ελλήνων και Αιγυπτίων, με αφορμή την πληθώρα ομοιοτήτων και κοινών μοτίβων στις μυθολογίες των δυο λαών (ερωτήσεις και δραστηριότητες σελίδας 47).

Καλό είναι η προαναφερθείσα επαφή των μαθητών με την τέχνη (που συντηρεί το μύθο και τον συνδέει με την πραγματικότητα) να γίνεται παράλληλα και με την αναφορά σε μια άλλη πτυχή σύνδεσης του μυθικού με το πραγματικό. Όπως ήδη έχει επισημανθεί οι μαθητές καλούνται από τον εκπαιδευτικό να ανατρέξουν σε προηγούμενη ενότητα και να ανακαλέσουν στοιχεία σχετικά με το ρόλο και τη σημασία των τελετών στην αρχαιότητα. Φυσική συνέχεια αυτών αποτελεί η αναφορά στο ρόλο του Ορφέα, στη μεταφορά της λατρείας της Ίσιδας και του Όσιρη στην αρχαία Ελλάδα, αλλά και στις ομοιότητες Δήμητρας και Ίσιδας. Η αναφορά αυτή επιτρέπει στους μαθητές να προβληματιστούν ξανά και με βάση νέα δεδομένα, αναφορικά με την οικουμενικότητα- διαπολιτισμικότητα του μύθου και πιο συγκεκριμένα αναφορικά με τις επιδράσεις άλλων πολιτισμών από, αλλά και προς, την ελληνική μυθολογία (συγκριτική διάσταση).

Τέλος, ενδείκνυται η δραματοποίηση από τους μαθητές της καθόδου του Ορφέα στον Άδη και της (ατυχούς) συνάντησής του με την Ευρυδίκη.

Υλικό

- Φωτογραφίες- εικόνες.
- Υλικά για δραματοποίηση.
- Τετράδιο για συγγραφή έκθεσης.
- Βιντεοκασέτες.
- Κασέτες ήχου.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν τα πρόσωπα και τα γεγονότα της Αργοναυτικής εκστρατείας.
- Να κατανοήσουν την ιστορική αλλά και συμβολική διάσταση της εκστρατείας αυτής (πρώτα βήματα αποικισμού των αρχαίων Ελλήνων- μνητικά ταξίδια. Παράλληλα να είναι σε θέση να «τοποθετήσουν» κάποια από τα επεισόδια της Αργοναυτικής εκστρατείας στο χάρτη, αντιλαμβάνόμενοι τοιουτοτρόπως τη γεωγραφική διάσταση του Μύθου.
- Να γνωρίσουν τη νορβηγική εκδοχή του Τάλω και μέσω αυτής να προβληματιστούν ξανά πάνω στη συγκριτική διάσταση της μυθολογίας και το διαπολιτισμικό περιεχόμενο ορισμένων Μύθων.
- Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας αλλά και τις κατάλληλες ψυχοκινητικές δεξιότητες, μέσω των διδακτικών- ψυχαγωγικών κατασκευών και δραματοποιήσεων που προτείνονται.

Δραστηριότητες

Η διδακτική προσέγγιση της Αργοναυτικής Εκστρατείας υλοποιείται με βάση τα κείμενα και τις εικόνες των σελίδων 48- 57 του βιβλίου. Βασίζεται δε στους ίδιους κεντρικούς άξονες με αυτούς, βάσει των οποίων πραγματώθηκε η επεξεργασία του προηγούμενου μύθου (αφήγηση των κεντρικών σημείων- επεισοδίων του μύθου από τον εκπαιδευτικό, σχολιασμός των σχετικών εικόνων, συζήτηση με τη βοήθεια των ερωτήσεων του βιβλίου, αλλά πάντα με βάση τις προτεραιότητες του εκπαιδευτικού και ενασχόληση των μαθητών με τις δραστηριότητες που προτείνονται είτε από τον εκπαιδευτικό είτε από το βιβλίο).

Στα πλαίσια της συζήτησης στην τάξη, ο εκπαιδευτικός καλό είναι να δώσει ιδιαίτερη έμφαση, πέρα από το περιεχόμενο του ίδιου του μύθου και σε άλλες διαστάσεις (σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή ο μύθος συμβολίζει τα ταξίδια του ανθρώπου σε περιοχές με ορυκτό πλούτο- βλ. και σχετική ερώτηση σελίδας 54). Παράλληλα, μπορεί να αξιοποιήσει τις εικόνες αλλά και ερωτήσεις και δραστηριότητες των σελίδων 48- 54, προκειμένου να προσανατολίσει το ενδιαφέρον των μαθητών:

- ☛ στη γεωγραφική διάσταση του Μύθου με βάση το ότι:

α) η Κολχίδα είναι στη σημερινή Γεωργία και σε αυτήν ζουν πολλοί Έλληνες (γεγονός που μπορεί - με τη συνδρομή και της ερώτησης του τέλους της σελίδας 48 - να λειτουργήσει ως αφόρμηση για τους μαθητές, προκειμένου να συγκροτήσουν ομάδες και να συνεργαστούν για τη συλλογή ιστορικών, γεωγραφικών, οικονομικών και πολιτιστικών πληροφοριών για τη σημερινή Γεωργία, αλλά και για άλλες κοινότητες- παροικίες των Ελλήνων της Διασποράς),

β) στη θέση της Ιωλκού βρίσκεται σήμερα η πόλη του Βόλου (βλέπε τελευταία ερώτηση – δραστηριότητα της σελίδας 54),

- ☛ στα είδη αλλά και στους τρόπους κατασκευής πλοίων στην αρχαιότητα (εδώ ο εκπαιδευτικός μπορεί, με βάση τις οδηγίες και τις εικόνες των σελίδων 50

και 51, να εμπλέξει τους μαθητές στη διαδικασία κατασκευής ενός πλοίου-παιχνιδιού ή ακόμα και ομοιώματος),

- ✎ στη συγκριτική αλλά και συμβολική-εξηγητική διάσταση του μύθου (ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει τις πληροφορίες και ερωτήσεις που υπάρχουν στο τέλος της σελίδας 53 και να τονίσει το γεγονός ότι ακόμα και στη μυθολογία των βεδουίνων της Σαχάρας υπάρχει το μυθολογικό ανάλογο των Αρπυίων, το οποίο επίσης χρησιμοποιείται για να εξηγήσει φυσικά φαινόμενα, όπως τους θυελλώδεις ανέμους).

Ακολουθεί η μετάβαση από τους Αργοναύτες στον Τάλω. Προκειμένου αυτή η μετάβαση να καταστεί εύκολα προσπελάσιμη για τους μαθητές, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το γεγονός της «συνάντησης» Αργοναυτών και Τάλω, που ούτως ή άλλως αποτελεί ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά επεισόδια της Αργοναυτικής εκστρατείας (και δη της επιστροφής των Αργοναυτών στην Ιωλκό). Ο εκπαιδευτικός αφηγείται το μύθο και οι μαθητές παρατηρούν και σχολιάζουν τις εικόνες των σελίδων 56 και 57. Κατά τη διάρκεια της «περιήγησης» στο μύθο, ο εκπαιδευτικός ενδείκνυται να φέρει τους μαθητές σε επαφή (με βάση τα ειδικά ένθετα, το χάρτη της σελίδας 56 και τις ερωτήσεις-δραστηριότητες των σελίδων 56 και 57) με:

- ✎ τη γεωγραφία της Κρήτης, αλλά και κάποια στοιχεία σχετικά με την σημερινή οικονομική πραγματικότητα,
- ✎ τις αντιλήψεις των αρχαίων για τη περιφορά του Ήλιου και το ημερολογιακό σύστημα των 3 εποχών (για το οποίο έχει ήδη μάθει κάποια πράγματα ο μαθητής στο τέλος της 2ης ενότητας),
- ✎ το Γκουλινμπούρσι, δηλαδή το νορβηγικό αντίστοιχο του Τάλω (συγκριτική διάσταση),
- ✎ τη σημερινή εκδοχή του μυθικού φύλακα της Κρήτης (τα σημερινά ρομπότ), ώστε να επιχειρηθεί η σύνδεση μυθικού και πραγματικού, μέσω και της αξιοποίησης της πληροφορίας και της εικόνας των ρομπότ Τάλω και Λεύκου, που έχουν κατασκευαστεί από ερευνητές του Πανεπιστημίου Κρήτης και του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας και ξεναγούν τους επισκέπτες των μουσείων.

Καλό είναι να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις ερωτήσεις-δραστηριότητες της σελίδας 57. Πιο συγκεκριμένα συνίσταται στον εκπαιδευτικό:

- ✎ να παροτρύνει τα παιδιά να εργαστούν σε ομάδες και να συλλέξουν πληροφορίες για τη σημασία και τη χρήση των μηχανών, των ρομπότ και της τεχνολογίας στη σημερινή πραγματικότητα, και
- ✎ να συνεργαστεί μαζί τους, προκειμένου να δραματοποιήσουν την ιστορία και το διάλογο Μήδειας – Τάλω.

Υλικό

Φελιζόλ, κοπίδι, άσπρη κόλλα, ξυλάκια, χαρτόνι, γάζα, πανάκι (για την κατασκευή πλοίου).

Φωτογραφίες-εικόνες. Υλικά δραματοποίησης.

Ειδικοί στόχοι:

Οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν το μύθο του Δαίδαλου και του Ίκαρου.
- Να ανιχνεύσουν τις σαφείς αναφορές του στην τότε ιστορικο- κοινωνική πραγματικότητα (ανάπτυξη και εξάπλωση του Μινωικού πολιτισμού).
- Με αφορμή την ιστορία των «πρώτων αεροπόρων», να προβληματιστούν πάνω στην ίδια την έννοια της τεχνολογικής ανάπτυξης στην εποχή μας.
- Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας, αλλά και μια σειρά από ψυχοκινητικές δεξιότητες, μέσω της εμπλοκής τους σε συναφείς δραστηριότητες στην τάξη.

Δραστηριότητες

Η Κρήτη αποτελεί τον τόπο στον οποίο εκτυλίσσεται το «μυθικό επεισόδιο» του Δαίδαλου και του Ίκαρου και της κατασκευής του Λαβύρινθου. Ο εκπαιδευτικός αφηγείται στους μαθητές την ιστορία του Δαίδαλου και του Ίκαρου.

Τα σχετικά ένθετα και οι εικόνες των σελίδων 58 και 59 διευκολύνουν τη συζήτηση για τη μινωική Κρήτη και καθιστούν αβίαστη τη μετάβαση από τη μυθολογία στην ιστορία και τη σύνδεση του μυθικού (μύθος κατασκευής λαβύρινθου και πτήσης στους ουρανούς) με το πραγματικό (τεχνολογική ανάπτυξη του μινωικού πολιτισμού και μινωικός αποικισμός). Με βάση τις ερωτήσεις-δραστηριότητες (αλλά και τις σχετικές εικόνες) της σελίδας 60, ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με τη χρησιμότητα του μινωικού αποχετευτικού συστήματος και άλλων εργαλείων και κατασκευών, αλλά και να συζητήσουν για την τεχνολογική ανάπτυξη τότε και σήμερα.

Επίσης, η αναφορά του βιβλίου στις επιδράσεις του μύθου του Δαίδαλου και του Ίκαρου αλλά και του Λαβύρινθου στη σημερινή τέχνη και καθημερινή ζωή, διεθνώς, (έκθεση με θέμα τον Ίκαρο, Σχολή Ικάρων, αγγλικοί κήποι σε σχήμα Λαβύρινθου) επιτρέπει να αναδειχτεί η διαπολιτισμική διάσταση του δημοφιλέστατου αυτού μύθου. Παράλληλα όμως αναμένεται, η εν λόγω αναφορά σε συνδυασμό με την κατάλληλη συζήτηση-σχολιασμό (εικόνων και κειμένων), να καταδείξει την επίδραση που έχει ασκήσει τόσο ο συγκεκριμένος μύθος όσο και η ελληνική μυθολογία γενικότερα.

Ενδείκνυται ο εκπαιδευτικός να βοηθήσει τους μαθητές να συγκροτήσουν ομάδες προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες που αφορούν την τεχνολογική ανάπτυξη είτε στον αρχαίο κόσμο είτε στη σημερινή εποχή. Έτσι, θα είναι σε θέση να δημιουργήσουν ένα λεύκωμα τεχνολογίας και ανάπτυξης του «τότε» και του «τώρα», προβαίνοντας παράλληλα και σε ορισμένες γόνιμες συγκρίσεις. Επίσης, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει την παραίνεση του Πήγασου και της παρέας του (σελίδα 60) και να ενθαρρύνει τους μαθητές να οργανώσουν στην

τάξη μια δικιά τους έκθεση για το Δαίδαλο και τον Ίκαρο. Με τέτοιες δραστηριότητες τα παιδιά αναπτύσσουν ψυχοκινητικές δεξιότητες, διαμορφώνουν την αισθητική τους (ερχόμενα σε επαφή με τον κόσμο της τέχνης), μαθαίνουν βιωματικά, ενώ παράλληλα καλλιεργούν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.

Οι μαθητές καλούνται να παρατηρήσουν την εικόνα της σελίδας 61 που αφορά στο αθηναϊκό μετρό και να αναζητήσουν ομοιότητες με το λαβύρινθο,. Επίσης καλούνται να διερευνήσουν ποιοι θεοί και θεές συμβολίζουν συγκεκριμένες εποχές και (κυρίως) γιατί, με αφορμή το ένθετο, τη σχετική εικόνα και την ερώτηση του τέλους της σελίδας 61.

Υλικά

Φωτογραφίες - Εικόνες.

Χαρτόνια, κόλλες, μαρκαδόροι, ειδικά στηρίγματα και ό,τι άλλο είναι απαραίτητο (στα πλαίσια των δυνατοτήτων των παιδιών και της τάξης) για την πραγμάτωση της έκθεσης για τον Δαίδαλο και τον Ίκαρο, αλλά και την κατασκευή των λευκωμάτων.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4η

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ

Θέμα

Ζωή και δράση γνωστών μυθικών ηρώων (Θησέα και Ηρακλή).

Διάρκεια

8- 10 διδακτικές ώρες.

Γενικός σκοπός

Τα παιδιά να γνωρίσουν καλύτερα και αναλυτικότερα δυο μεγάλους ήρωες της ελληνικής αρχαιότητας (Θησέα και Ηρακλή), τον αρχετυπικό τους ρόλο και τους συμβολισμούς που κρύβουν. Συγχρόνως να έρθουν σε επαφή με τους αντίστοιχους ήρωες που βρίσκονται στις μυθολογίες άλλων λαών και πολιτισμών. Μέσα δε από τις ομοιότητες (που εύκολα μπορούν να διαπιστώσουν) να αντιληφθούν για μια ακόμη φορά τον διαπολιτισμικό χαρακτήρα του Μύθου (συγκριτική διάσταση).

Γενικές πληροφορίες

Όπως και στις 3 προηγούμενες ενότητες, η αφήγηση του εκπαιδευτικού, η συζήτηση στην τάξη, ο σχολιασμός των εικόνων του βιβλίου και η ενασχόληση με τις ερωτήσεις αλλά και τις προτεινόμενες δραστηριότητες που υπάρχουν στο κάτω μέρος κάθε σελίδας- υποενότητας, αναμένεται να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην επεξεργασία της 4ης ενότητας.

Η συγκεκριμένη ενότητα διακρίνεται από το ανοιχτό πράσινο χρώμα.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να μάθουν για τον Θησέα. Να γνωρίσουν τη ζωή, τη δράση, τα ταξίδια και τα κατορθώματά του.
- Να μάθουν για τον αποικισμό, τις αιτίες, τις συνέπειές του αλλά και τις συμβολικές απεικονίσεις του στην ελληνική μυθολογία (π.χ. «απελευθερωτικό» ταξίδι του Θησέα στη Μινωική Κρήτη).

Δραστηριότητες

Για μια ακόμα φορά ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί τα ταξίδια του Πήγασου και αναλαμβάνει με τη βοήθεια του Καλλίμαχου να «ταξιδέψει» τα παιδιά στον κόσμο γνωστών ηρώων της μυθολογίας ξεκινώντας από τον Θησέα.

Ο εκπαιδευτικός αφηγείται στους μαθητές τους μύθους σχετικά με την καταγωγή, τα νεανικά χρόνια, τις πρώτες περιπέτειες του Θησέα και τη συνάντηση του ήρωα με τον πατέρα του. Η αφήγηση αυτή συνοδεύεται από τις εικόνες των σελίδων 62 και 63. Έμφαση δίνεται και στη γεωγραφία του μύθου και ειδικά στην Αθήνα, βασίλειο του πατέρα του Θησέα και σημερινή πρωτεύουσα της Ελλάδας, με αφορμή το σχετικό ένθετο και την εικόνα του τέλους της σελίδας 63.

Στη συνέχεια η αφήγηση εστιάζεται στην έλευση του Θησέα στην Κρήτη και κυρίως στην εξόντωση του Μινώταυρου και την απαλλαγή των Αθηναίων από το «φόρο αίματος». Οι μαθητές παρατηρούν και σχολιάζουν τις εικόνες 64 και 65. Η συζήτηση που ακολουθεί δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να προκαλέσει συζήτηση σχετικά με το συμβολικό αλλά και ιστορικό πλαίσιο του μύθου (μινωικός «ιμπεριαλισμός» και συγκρούσεις κυριαρχίας στην ελληνική αρχαιότητα- βλέπε ερωτήσεις- δραστηριότητες των σελίδων 64 και 65). Παράλληλα, η κατάλληλη αξιοποίηση των ερωτήσεων- δραστηριοτήτων, αλλά και του ένθετου της σελίδας 65, από τον εκπαιδευτικό, συμβάλλει στο:

- ↘ να εισαχθούν οι μαθητές σε έννοιες όπως αποικισμός και κυριαρχία (πολύ σύντομα και συνοπτικά) και
- ↘ να εργαστούν ομαδικά προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες και να παρουσιάσουν αντίστοιχα ιστορικά παραδείγματα.

Υλικό

Φωτογραφίες- εικόνες.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να μάθουν και για έναν άλλο ήρωα, τον Ηρακλή, τη ζωή και τους άθλους του. Να έρθουν σε επαφή με αντίστοιχους ήρωες άλλων λαών και πολιτισμών (συγκριτική διάσταση).
- Να αντιληφθούν ότι ήρωες όπως ο Ηρακλής είχαν κεντρική σημασία στη μυθολογία γιατί σε αυτούς απέδιδαν οι απλοί άνθρωποι ιδιότητες που θα ήθελαν να έχουν οι ίδιοι. Επίσης, γιατί θεωρούσαν ότι αποτελούν ένα διαμεσο-λαβητικό στάδιο, μια ενδιάμεση κατάσταση, ανάμεσα στην ανθρώπινη και τη θεϊκή ιδιότητα (γεγονός που επέτρεπε στους ήρωες να δρουν, έστω και σε φανταστικό επίπεδο, ως οι απαραίτητοι σύνδεσμοι ανάμεσα σε θεούς και ανθρώπους).
- Να έρθουν σε επαφή με μεζιζονα ηθικά διλήμματα, όπως αυτό που αντιμετώπισε ο Ηρακλής στο σταυροδρόμι με την Αρετή και την Κακία, και να αναπτύξουν ανάλογες στάσεις και αξίες. Παράλληλα να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα και οικουμενικότητα της ελληνικής Μυθολογίας.
- Να αντιληφθούν τι συμβόλιζαν για τον απλό άνθρωπο και την καθημερινότητά του, τα τέρατα και οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι ήρωες (π.χ. Στυμφαλίδες όρνιθες και «δαίμονες» του πυρετού). Παράλληλα να δουν πως αντιμετωπίζονται σήμερα αυτές οι δυσκολίες να διαπιστώσουν τις προόδους της επιστήμης, αλλά και τη συμβολή της στη διευκόλυνση της καθημερινής ζωής των ανθρώπων.
- Να κατανοήσουν τι ήταν αυτό που ώθησε, τόσους αλλά και τόσο διαφορετικούς, λαούς και πολιτισμούς να δημιουργήσουν ήρωες με παρόμοια χαρακτηριστικά και περιπέτειες (π.χ. Γίλγαμές των Βαβυλωνίων).

Δραστηριότητες

Ο εκπαιδευτικός αφηγείται καταρχήν κάποια από τα βασικά επεισόδια των ηπιακών και εφηβικών χρόνων της ζωής του Ηρακλή, με βάση τα σχετικά κείμενα του βιβλίου (σελίδες 66- 68). Η αφήγηση του εκπαιδευτικού, αλλά και η παρατήρηση και ο σχολιασμός των εικόνων του βιβλίου πλαισιώνεται από τη συζήτηση, η οποία λαμβάνει χώρα στην τάξη. Η συζήτηση αυτή, με βάση και τις ερωτήσεις- δραστηριότητες των σελίδων 66- 68, εστιάζει:

- ✎ στη γεωγραφία του μύθου (η Θήβα του μύθου και της ιστορίας- τόπος προέλευσης του Ηρακλή αλλά και η Θήβα του σήμερα), με τη συνδρομή του σχετικού ένθετου, της ερώτησης και του χάρτη της σελίδας 67,
- ✎ στη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία, στο σχετικό δίλημμα, στην ηθική και συμβολική του φύση (σύγκρουση Καλού και Κακού), στη διαχρονικότητα και οικουμενικότητά του, αλλά και στις προεκτάσεις του στην καθημερινή ζωή των ίδιων των παιδιών.

Οι μαθητές, με βάση τις ερωτήσεις της σελίδας 68, καλούνται στην ουσία να

βάλουν τον εαυτό τους στη θέση του Ηρακλή. Συνίσταται στον εκπαιδευτικό:

- ✎ να ζητήσει από τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναφέρουν καθημερινά περιστατικά και καταστάσεις, όπου ενδέχεται να έχουν ήδη βρεθεί αντιμετώπιμοι με ανάλογα διλήμματα και
- ✎ να βοηθήσει τα παιδιά στη δραματοποίηση της ιστορίας του Ηρακλή, της Αρετής και της Κακίας (η οποία θα δώσει τη δυνατότητα της βιοματιικής προσέγγισης στα παιδιά).

Όλη η πραγμάτευση του μύθου μπορεί να κινηθεί στην κατεύθυνση που θέτει τόσο η εικονογράφηση όσο και το κείμενο της σελίδας 68. Είναι σαφές ότι πρόκειται για μια εναλλακτική προσέγγιση, η οποία κινείται εκτός της παραδοσιακής εκδοχής που θέλει την Κακία πανέμορφη, ενώ την Αρετή ρακένδυτη και στην ουσία απωθητική. Η Αρετή είναι εξίσου όμορφη και καλοντυμένη με την Κακία, ενώ δεν προσφέρει λιγότερα στον Ηρακλή. Αυτό που στην ουσία αλλάζει και συνακόλουθα διαφοροποιεί τις δυο οπτικές, είναι ο τρόπος απόκτησης των «προσφερόμενων» αγαθών. Η Κακία επενδύει στην τυφλή υποταγή, στον αήθη συμβιβασμό, ενώ απορρίπτει την εργασία. Αντίθετα, η Αρετή προτάσσει την έντιμη και άοκνη εργασία και τον αγώνα. Έτσι οι μαθητές αντιμετωπίζουν το δρόμο της Αρετής όχι πλέον ως μια προοπτική ζωής αποστερημένης από αγαθά, δύσκολης, ασκητικής και σχεδόν ακατόρθωτης. Αντίθετα, διαπιστώνουν ότι η εργασία και η εντιμότητα μπορούν να κάνουν μια ζωή όχι απλά ενάρετη αλλά και ευχάριστη, δημιουργική και ενδιαφέρουσα.

Ακολουθεί η πραγμάτευση των άθλων του Ηρακλή με βάση τα κείμενα και τις εικόνες των σελίδων 69- 73 αλλά και τη σχετική αφήγηση του εκπαιδευτικού.

Η επεξεργασία των άθλων εστιάζει κυρίως:

- ✎ στον «τόπο» των άθλων του Ηρακλή (Πελοπόννησος, Θεσσαλία, αλλά και Ασία καλό είναι τα παιδιά να κληθούν από τον εκπαιδευτικό να δείξουν στο χάρτη της τάξης τα μέρη που έδρασε ο Ηρακλής),
- ✎ στη συμβολική διάσταση των μύθων, με αφορμή τις Στυμφαλίδες όρνιθες ως «δαίμονες του πυρετού», αλλά και τη συμβολή της σύγχρονης επιστήμης στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και των δυσκολιών, στις οποίες αναφέρονται κάποιοι από τους άθλους του Ηρακλή (περίπτωση εφεύρεσης και χρήσης πενικιλίνης), με βάση το ένθετο και την εικόνα του άνω μέρους της σελίδας 70 αλλά και τις σχετικές ερωτήσεις των σελίδων 70 και 71,
- ✎ στο ιστορικό, γεωγραφικό και συμβολικό νόημα των «Ηράκλειων Στηλών» (τέλος του τότε γνωστού κόσμου), αλλά και στη σημερινή πραγματικότητα του ισπανικού Γιβραλτάρ, με βάση το σχετικό ένθετο και την εικόνα της σελίδας 71.

Καλό είναι ο εκπαιδευτικός, στη διάρκεια της επεξεργασίας των μύθων που σχετίζονται με τον Ηρακλή, να προτρέψει τους μαθητές να εργαστούν σε ομάδες, προκειμένου κάθε ομάδα να ανατρέξει στις κατάλληλες πηγές και να συλ-

λέξει πληροφορίες για κάποιο άθλο του Ηρακλή. Τα αποτελέσματα αυτής της μικρο-έρευνας θα παρουσιαστούν στην τάξη, ενώ οι μαθητές μπορούν να προβούν και σε δραματοποιήσεις, με βάση τα στοιχεία και τις πληροφορίες που συνέλεξαν. Την ομαδική αυτή εργασία εκκινεί η σχετική δραστηριότητα της σελίδας 71 και αναμένεται να δώσει στα παιδιά τη δυνατότητα να εργαστούν σαν ιστορικοί, σαν καλλιτέχνες ή και σαν ηθοποιοί, συνδυάζοντας την έρευνα με τη φαντασία.

Τα κείμενα και οι εικόνες των σελίδων 72 και 73 επιτρέπουν στον εκπαιδευτικό να εστιάσει για μια ακόμα φορά, με νέα δεδομένα όμως, στη διαπολιτισμικότητα τόσο της μορφής του Ηρακλή όσο και των σχετικών με αυτόν μύθων. Κρίνεται λοιπόν εντελώς απαραίτητη η αναφορά στους «αντίστοιχους» ήρωες και μύθους άλλων λαών και πολιτισμών, αλλά και η εστίαση της σχετικής συζήτησης στις πολύ ενδιαφέρουσες ομοιότητες, τόσο θεματικές (περιπέτειες του Ηρακλή και του Γιλγαμές, η μορφή του βοηθού του ήρωα στους ελληνικούς αλλά και τους κέλτικους μύθους) όσο και σημειολογικές (π.χ. ρόπαλο και λεοντή του Ηρακλή αλλά και του βαβυλωνιακού Εργάλ).

Οι δραστηριότητες της σελίδας 72 προσανατολίζουν, επίσης, τους μαθητές στην αναζήτηση κάποιου παραμυθιού που έχει θεματολογία ανάλογη με αυτήν των προαναφερθέντων μύθων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να δουν τον τρόπο, με τον οποίο «περνάει» η μυθολογία στη λαϊκή παράδοση -«επιβίωση» μοτίβων του Μύθου στα σημερινά λαϊκά παραμύθια (ύπαρξη βοηθού του ήρωα, πάλι με κάποιο τέρας κτλ.).

Το ένθετο της σελίδας 73 δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να προβληματίσει τα παιδιά σχετικά με τη σημειολογική λειτουργία του αριθμού 12 για τους αρχαίους λαούς και δη τον ελληνικό (βλ. για παράδειγμα τις διαρκείς αναφορές στο δωδεκάθεο). Επίσης, αναφορά μπορεί να γίνει στους τρόπους συμβολικής απεικόνισης των ζώδιων σε διάφορους πολιτισμούς (ελληνικό, ουαλικό, ιρλανδικό κτλ.), καθώς τα ζώδια απασχολούν και τους σύγχρονους ανθρώπους, παρά την προφανή μυθολογική καταγωγή και τον μη ορθολογικό τους χαρακτήρα, αλλά και στη συνήθεια των αρχαίων λαών να χρησιμοποιούν ζώα για να παριστάνουν φυσικά φαινόμενα.

Εδώ καλό είναι οι μαθητές, να θυμηθούν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού την αναπαράσταση των εποχών με ζώα στο «τριμερές» συριακό και βαβυλωνιακό ημερολογιακό σύστημα, από τη 2η ενότητα. Χρήσιμο είναι, επίσης, να αναχθούν σε παρόμοιες «πολιτισμικές» καταστάσεις στη σημερινή εποχή με ερωτήσεις του τύπου «Ξέρει κανείς πώς παριστάνουν τα έτη οι Κινέζοι;», «Τι σημαίνει άραγε ότι φέτος είναι η χρονιά του γουρουνιού/ φιδιού/ δράκου κτλ.».

Το τελευταίο κείμενο της σελίδας 73 σε συνδυασμό με την ερώτηση-δραστηριότητα της ίδιας σελίδας στρέφει το ενδιαφέρον των παιδιών

↘ στην καταγωγή της «μορφής» και του ρόλου του Ηρακλή από τους ήρωες -κυνηγούς, που παριστάνονται στις σφραγίδες από τη Μεσοποταμία, και κυρίως

↘ στους λόγους που έκαναν τον Ηρακλή τόσο «δημοφιλή» ήρωα στον αρχαίο κόσμο (ανάγκες της καθημερινότητας και τρόποι επιβίωσης των αρχαίων ανθρώπων).

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

Υλικά ζωγραφικής και θεατρικού παιχνιδιού.

3

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να πληροφορηθούν για τον τόπο, το χρόνο, τον τρόπο διεξαγωγής αλλά και το ρόλο των Ολυμπιακών αγώνων στην αρχαιότητα, όπως και για τη μετέπειτα ιστορία τους, ξεκινώντας από τους θρύλους για την ίδρυση των Ολυμπιακών Αγώνων από τον Ηρακλή.
- Να ανακαλέσουν γνώσεις σχετικές με τους Ολυμπιακούς αγώνες, οι οποίες αποκτήθηκαν στην αντίστοιχη ενότητα του 2ου τόμου της σειράς «Εμείς και Άλλοι – Στοιχεία Ιστορίας και Πολιτισμού» (Ενότητα 4η: «Παιχνίδια και αγωνίσματα»).

Δραστηριότητες

Οι μαθητές παρατηρούν και σχολιάζουν τα κείμενα και τις εικόνες των σελίδων 75 και 76. Με βάση το ένθετο και τις ερωτήσεις της σελίδας 75, το ενδιαφέρον των μαθητών εστιάζεται στο θρύλο που θέλει τον Ηρακλή να είναι ο ιδρυτής των Ολυμπιακών Αγώνων και στην ιστορία και τη σημασία τους στην αρχαιότητα, αλλά και σήμερα. Καλό είναι να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας το 2004 (πράγμα που διευκολύνεται και από την φωτογραφία του Έλληνα Ολυμπιονίκη Κώστα Κεντέρη). Η πραγμάτευση της 4ης ενότητας ολοκληρώνεται με την επεξεργασία της ανακεφαλαιωτικής ερώτησης του τέλους της σελίδας 75, που καλεί τους μαθητές να εντοπίσουν τα τέσσερα στοιχεία της φύσης σε κάποιους από τους άθλους του Ηρακλή. Υπενθυμίζεται ότι τα στοιχεία αυτά τα είχαν συναντήσει στην πρώτη ενότητα.

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

Υλικά ζωγραφικής και θεατρικού παιχνιδιού.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5η ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ:

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΟΥ ΑΡΧΙΣΕ ΑΠΟ ΕΝΑ ΜΗΛΟ!

Θέμα

Τα ομηρικά έπη: Ιλιάδα και Οδύσσεια.

Διάρκεια

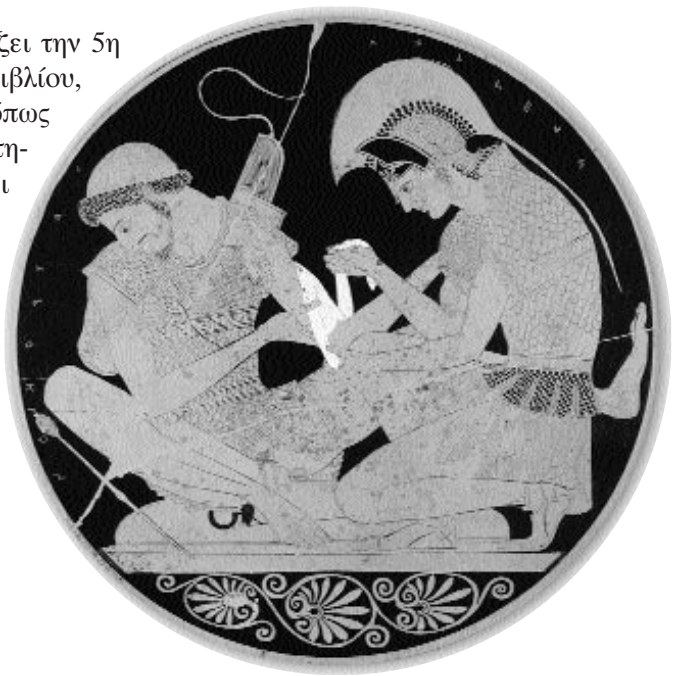
10 περίπου διδακτικές ώρες.

Γενικός σκοπός

Οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με τα δυο κλασικά έπη: την Ιλιάδα και την Οδύσσεια. Να μάθουν για τον Τρωικό πόλεμο, μέσα από τα σημαντικότερα γεγονότα αλλά και τους «πρωταγωνιστές» αυτού του πολέμου. Επίσης, να μάθουν για τις περιπέτειες του «πολυμήχανου» Οδυσσέα κατά την επιστροφή του στην Ιθάκη. Να έρθουν σε (εκτενέστερη) επαφή με το έργο του Ομήρου. Επίσης, να έρθουν σε επαφή με «μυθολογικά αντίστοιχα» στις παραδόσεις άλλων λαών και πολιτισμών. Τέλος, να κατανοήσουν την πολυδιάστατη σημασία των δυο αυτών επών για τους αρχαίους Έλληνες, αλλά και για τον σημερινό πολιτισμό γενικότερα.

Γενικές πληροφορίες

Το χρώμα που χαρακτηρίζει την 5η και τελευταία ενότητα του βιβλίου, είναι το «φούξια». Επίσης, όπως και στις προηγούμενες ενότητες, κάθε ένθετο περιέχει πληροφορίες σχετικές με ή απορρέουσες από κάποιο μάθημα ή γνωστικό αντικείμενο (ιστορία, αρχαιολογία, γεωγραφία, ιατρική, κοινωνική ανθρωπολογία κτλ.).

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να έρθουν σε επαφή με τα γεγονότα που προηγήθηκαν του πολέμου και αποτελέσαν τις αιτίες του, σύμφωνα με τη μυθολογία.
- Να γνωρίσουν τους πρωταγωνιστές του πολέμου και να μάθουν για τα γεγονότα που σημάδεψαν την αναχώρηση των Ελλήνων για την Τροία. Επίσης να μάθουν ότι η Τροία υπήρξε και την έφερε στο φως ο Σλήμαν, Τρωικός πόλεμος έγινε έστω και με διαφορετικούς όρους, συνθήκες και αιτίες. Να αντιληφθούν έτσι ότι οι αρχαίοι Έλληνες δημιουργούσαν μύθους, που δεν ήταν ούτε απόλυτα αποκομμένοι από την πραγματικότητα, ούτε και κενοί ιστορικών στοιχείων.
- Να συνδέσουν τα γεγονότα του Τρωικού Πολέμου με τους πραγματικούς χώρους στους οποίους αυτά συμβαίνουν (Πήλιο, Τροία κτλ.) και έτσι να αναδειχτεί η γεωγραφική διάσταση του Μύθου, να πραγματωθεί για μια ακόμα φορά η απαραίτητη σύνδεση πραγματικού και μυθικού, αλλά και να γίνει αντιληπτή από τους μαθητές η ύπαρξη ιστορικών στοιχείων και αληθειών μέσα στις αφηγήσεις του Ομήρου).

Δραστηριότητες

Ο Πήγασος εδώ συνδέει την τρέχουσα με την προηγούμενη ενότητα και εισάγει τους μαθητές και μαθήτριες στα ομηρικά έπη (βλ. σελίδα 76). Ως αφόρμηση μπορεί να δράσει και ενδεχόμενη αναφορά του εκπαιδευτικού σε κάποιο πρόσφατο γεγονός σύρραξης, που πιθανόν οι μαθητές να έχουν πληροφορηθεί από τις ειδήσεις ή από συζητήσεις. Μια τέτοια αφόρμηση αναμένεται να αποδειχτεί ιδιαίτερα χρήσιμη στην πορεία της επεξεργασίας της 5ης ενότητας.

Η πραγμάτευση- επεξεργασία των μυθικών επεισοδίων που απαρτίζουν την 5η ενότητα βασίζεται, πέραν της αφήγησης του εκπαιδευτικού και του σχολιασμού των εικόνων του βιβλίου, στη σχετική συζήτηση στην τάξη (πάντα με τη συνδρομή και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού), αλλά και στην ενασχόληση με τις ερωτήσεις αλλά και τις προτεινόμενες δραστηριότητες που υπάρχουν στο κάτω μέρος κάθε σελίδας. Ακριβώς δηλαδή όπως έγινε και στις προηγούμενες ενότητες. Με βάση τα κείμενα και τις εικόνες του βιβλίου ο εκπαιδευτικός μιλάει στους μαθητές για όλα τα γεγονότα που προηγήθηκαν και κάποια εξ αυτών πιθανόν προκάλεσαν τον Τρωικό πόλεμο, σύμφωνα πάντα με την ομηρική εκδοχή (γάμος του Πηλέα και της Θέτιδας, μήλο της Έριδας και εκλογή της ομορφότερης θεάς από τον Πάρη, αρπαγή της ωραιάς Ελένης και μεταφορά της στην Τροία, συγκέντρωση των Αχαιών στην Αυλίδα, «θυσία» της Ιφιγένειας). Στη διάρκεια της συζήτησης στην τάξη, καλό είναι να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση πέρα από τα μυθικά γεγονότα- επεισόδια και σε ζητήματα όπως:

- στο έργο και την προσωπικότητα του Ομήρου, με βάση και την ερώτηση της σελίδας 76,

- ✎ στο συμβολικό περιεχόμενο του μήλου της Έριδας και στον κανγά ανάμεσα στις θεές (καταστροφική δύναμη των ανθρώπινων παθών και της ματαιοδοξίας), με βάση και την πρώτη ερώτηση της σελίδας 77,
- ✎ στην υπόσχεση που έδωσε η Αφροδίτη στον Πάρι, που το βιβλίο σκόπιμα δεν αποκαλύπτει (στόχος είναι να παρακινήθούν οι μαθητές- μαθήτριες, με βάση και τη δεύτερη ερώτηση της σελίδας 77, να ανακαλύψουν και να αποκαλύψουν μόνοι τους το περιεχόμενο της υπόσχεσης),
- ✎ στη γεωγραφία και την ιστορική διάσταση του μύθου, με βάση το χάρτη και τα κείμενα των σελίδων 78 και 79 (με τη συνδρομή και των ερωτήσεων της σελίδας 79, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσανατολίσει τη συζήτηση στο τι συμβόλιζε ο Τρωικός Πόλεμος, δηλαδή προσπάθεια των Αχαιών για επέκταση στη Μικρή Ασία, διεύρυνση των οικονομικών και εμπορικών οριζώντων τους, αλλά και αύξηση της δύναμης και της κυριαρχίας τους),
- ✎ στο μυκηναϊκό πολιτισμό και τη σχέση του με το μινωικό πολιτισμό (για τον οποίο οι μαθητές ήδη έχουν μάθει σε προηγούμενες ενότητες), αλλά και η σημερινή Πελοπόννησος, με βάση τις εικόνες, τα ένθετα των σελίδων 80 και 81 και κυρίως το χάρτη και τις ερωτήσεις της σελίδας 81,
- ✎ στα βασίλεια των Αχαιών τον καιρό του Τρωικού Πολέμου και τους σημαντικότερους Αχαιούς που έλαβαν μέρος, (με βάση τα κείμενα, τις εικόνες και κυρίως το χάρτη των σελίδων 82 και 83, αλλά και τις ερωτήσεις – δραστηριότητες της σελίδας 82),
- ✎ στο μύθο της θυσίας της Ιφιγένειας, στη σχέση του με τη λατρευτική πρακτική των θυσιών και τα μυθολογικά αλλά και θρησκευτικά του «αντίστοιχα» (εν προκειμένω η θυσία του Αβραάμ στην Παλαιά Διαθήκη), στον τρόπο με τον οποίο ενέπνευσε ο εν λόγω μύθος την αρχαία τραγωδία («Ιφιγένεια εν Αυλίδι» του Ευρυπίδη)· εδώ είναι απαραίτητη η συνδρομή των ερωτήσεων-δραστηριοτήτων των σελίδων 84 και 85.

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.
Υλικά δραματοποίησης.

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να μάθουν τα βασικά περιστατικά του ίδιου του Τρωικού Πολέμου, αλλά και την κατάληξή του. Να αντιληφθούν, μέσα από το παράδειγμα του πολέμου αυτού:
  - α) τη συμβολική δύναμη των μύθων,
  - β) την ερμηνευτική τους προσέγγιση και
  - γ) την κοινωνική τους διάσταση.
- Να προβληματιστούν σχετικά με τις αιτίες και τις συνέπειες του πολέμου γενικά, με αφορμή τον Τρωικό πόλεμο.
- Να αντιληφθούν την ασυμβατότητα του πολέμου με την ειρήνη, να κατανοήσουν τους λόγους που επιβάλλουν την ειρήνη και να διαμορφώσουν ανάλογες στάσεις.
- Να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα αλλά και τη διαπολιτισμικότητα των καταστάσεων που πραγματεύονται τα ομηρικά έπη (πόλεμος – ειρήνη, ανθρώπινα πάθη κτλ.).
- Να αναπτύξουν τις κατάλληλες ψυχοκινητικές δεξιότητες, που απαιτούνται για τις προτεινόμενες δραματοποιήσεις.

Δραστηριότητες

Η πραγμάτευση των σημαντικότερων περιστατικών του δεκαετούς Τρωικού Πολέμου (σελίδες 86 έως και 93) εστιάζεται στην άφιξη των Αχαιών στην Τροία, στον «κανυγά» του Αγαμέμνονα και του Αχιλλέα και στην αποχώρηση του δεύτερου από τις μάχες, στο θάνατο του Πατρόκλου, στην επιστροφή του Αχιλλέα στον πόλεμο και στο θάνατο του Έκτορα, στο θάνατο του Αχιλλέα και στη μάχη για το πτώμα του, στην κατασκευή και τη χρησιμοποίηση του Δούρειου Ίππου, στην άλωση και την καταστροφή της Τροίας.

Στη διάρκεια της επεξεργασίας των εν λόγω μυθικών επεισοδίων, καλό είναι ο εκπαιδευτικός να προσανατολίσει το ενδιαφέρον των μαθητών στα ακόλουθα ζητήματα:

- ✎ Στις συνήθειες των αρχαίων Ελλήνων, που απεικονίζονται με τρόπο ποιητικό στη μυθολογία τους, χωρίς όμως να χάνουν την πραγματική τους διάσταση. Αντίθετα «προδίδουν» πολλές από τις «λεπτομέρειες» που συγκροτούσαν τόσο την καθημερινή τους ζωή όσο και μια σειρά θρησκευτικών και λατρευτικών πρακτικών. Έτσι τα ένθετα των σελίδων 86 και 87, οι συνοδευτικές εικόνες του Ασκληπιού, του Ποδαλείριου και των βοτάνων και η σχετική με τα βότανα δραστηριότητα- ερώτηση της σελίδας 87 μπορούν να αξιοποιηθούν προκειμένου να συζητηθούν οι τρόποι παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην αρχαιότητα, αλλά και η σημασία των βοτάνων στη σημερινή ιατρική. Με αφορμή την κηδεία του Πάτροκλου, τις δοξασίες των Σκανδιναβών για τους νεκρούς πολεμιστές τους, τα ένθετα, τις εικόνες και τις ερωτή-

σεις της σελίδας 89, οι μαθητές μπορούν να έρθουν σε επαφή με θέματα αγωγής θανάτου στην αρχαιότητα (πράγμα που διευκολύνεται και από ερωτήσεις όπως η τρίτη ερώτηση της σελίδας 89: «Σήμερα πως κηδεύουμε τους νεκρούς; Υπάρχουν διαφορές από μέρος σε μέρος;»).

- ✎ Στην ανάμιξη των θεών στον πόλεμο, της οποίας η ερμηνεία πρέπει να συνδυαστεί με τα όσα οι μαθητές έχουν ήδη μάθει για τους θεούς και την παρουσία τους στην ελληνική μυθολογία, αλλά και την σημασία αυτής της παρουσίας για τους αρχαίους Έλληνες.
- ✎ Στις συνέπειες του πολέμου, που παραμένουν πάντα, από τότε μέχρι και σήμερα, καταστροφικές και κατά συνέπεια στους λόγους που επιβάλλουν στους ανθρώπους να αξιοποιούν κάθε ευκαιρία που τους δίνεται για να επιλέξουν την ειρήνη. Εδώ ο εκπαιδευτικός μπορεί να εκμεταλλευθεί το περιστατικό της χαμένης ευκαιρίας για ειρήνη, με την άφιξη των Αχαιών στην Τροία, καταφεύγοντας σε ερωτήσεις του τύπου: «τι θα είχε συμβεί παιδιά, αν ο Πάρος δεν είχε εμποδίσει τον πατέρα του να κάνει ειρήνη με τους Έλληνες;», αλλά και να εστιάσει την προσοχή των παιδιών στα αποσπάσματα από την ποίηση του Στησίχορου που παρατίθενται στις σελίδες 89 και 93. Στην ίδια κατεύθυνση αναμένεται να δράσει η παρατήρηση και ο σχολιασμός των εικόνων των σελίδων 92 και 93 αλλά και η επεξεργασία των σχετικών ερωτήσεων- δραστηριοτήτων της σελίδας 93, οι οποίες μπορεί να λειτουργήσουν ως αφορμή για τη μεταφορά των μαθητών σε αντίστοιχες καταστάσεις του σήμερα (πόλεμοι που γίνονται σε διάφορα σημεία του πλανήτη).
- ✎ Στη διαπολιτισμικότητα των μελετούμενων μύθων, μέσω της τελευταίας ερώτησης – δραστηριότητας της σελίδας 93, η οποία καλεί τους μαθητές να βρουν στοιχεία για ένα ινδικό έπος (Μαχαμπαράτα) που εμφανίζει θεματολογικές ομοιότητες με τα ομηρικά έπη.

Υλικά

Φωτογραφίες – Εικόνες.

Υλικά θεατρικού παιχνιδιού.

3

Ειδικοί στόχοι

Οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν την ομηρική Οδύσσεια.
- Να συνδέσουν τα γεγονότα της περιπλάνησης του Οδυσσέα με τους τόπους όπου αυτά συνέβησαν (Κέρκυρα, Ιθάκη κτλ.).
- Να γνωρίσουν αντίστοιχα έπη άλλων λαών και πολιτισμών και να εντοπίσουν, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, ενδιαφέρουσες ομοιότητες.
- Να διαπιστώσουν για μια ακόμα φορά:

- α) τη διαπολιτισμική διάσταση της μυθολογίας (η οποία, όπως έχουμε αναφέρει και αλλού, δεν αναιρεί την ετερότητα καθεμιάς) και
 β) τις κοινές λογικές, ανάγκες και αγωνίες που διατρέχουν τις παραδόσεις και τους μύθους πολλών και διαφορετικών λαών και πολιτισμών.

Δραστηριότητες

Η πραγματέυση- επεξεργασία της ομηρικής Οδύσσειας, δηλαδή των περιπετειών του Οδυσσέα και των συντρόφων του κατά την επιστροφή τους στην Ιθάκη μετά τη λήξη του Τρωικού Πολέμου, γίνεται με τρόπο ανάλογο με αυτόν της ομηρικής Ιλιάδας.

Καλό είναι να αξιοποιηθούν τα κείμενα, οι εικόνες και οι ερωτήσεις- δραστηριότητες του βιβλίου (σελίδες 94- 100) προκειμένου να δοθεί έμφαση:

✎ στα ίδια τα μυθολογικά επεισόδια, δηλαδή στις περιπέτειες του Οδυσσέα:

i. τόσο στη διάρκεια του ταξιδιού προς την Ιθάκη (ο Κύκλωπας Πολύφημος, οι Λαιστρυγόνες, η παραμονή στο νησί της Κίρκης, η συνάντηση με τις Σειρήνες, η καταστροφή του τελευταίου καραβιού και ο πνιγμός όλων των συντρόφων του Οδυσσέα, η έλευση του Οδυσσέα στην Ιθάκη με τη βοήθεια των Φαιάκων)

ii. όσο και μετά την επιστροφή του (συνάντηση με Εύμαιο και Τηλέμαχο, επιστροφή στο παλάτι με τη μορφή ζητιάνου, πρώτη συνάντηση με την Πηνελόπη, μάχη με τους μνηστήρες, τελική συνάντηση με την Πηνελόπη και αναγνώριση),

✎ στη γεωγραφία του μύθου ειδικά με βάση την αναφορά του βιβλίου στην αρχαία πόλη των Αλαλκομενών (σελίδα 97) και τον χάρτη της Ιθάκης (σελίδα 98),

✎ σε μυθολογικά αντίστοιχα της Οδύσσειας σε άλλους πολιτισμούς, όπως το έπος του Γκιλγκαμές, οι περιπέτειες του Σεβάχ του Θαλασσινού αλλά και του ινδού ήρωα Σιδαπάτι (σελίδα 100),

✎ στο τι συμβόλιζαν μερικότερα περιστατικά, όπως η εικοσάχρονη αναμονή της Πηνελόπης παρά τις προκλήσεις των μνηστήρων (συζυγική πίστη και ανταμοιβή της, αξία της οικογένειας).

Οι προαναφερθείσες περιπέτειες- μυθολογικά επεισόδια προσφέρονται για δραματοποιήσεις μέσα στην τάξη.

Το βιβλίο ολοκληρώνεται με τη σελίδα 101, της οποίας τα κείμενα και οι εικόνες επιτρέπουν στα παιδιά να έρθουν σε επαφή με την παρουσία της μυθικής Οδύσσειας στην τέχνη και ειδικά στη λογοτεχνία (με αφορμή την καβαφική Ιθάκη). Αναμένεται να αντιληφθούν τη συμβολική διάσταση του θαλασσοπόρου Οδυσσέα και τη σχέση του με τις περιπέτειες των ναυτικών της αρχαιότητας αλλά και γενικότερα με τον αγώνα του ανθρώπου να δαμάσει τη φύση και να επιβιώσει.

Υλικά

Φωτογραφίες- εικόνες.

Υλικά δραματοποίησης.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baker C. (2001), Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση, μτφ. Α. Αλεξανδροπούλου, Αθήνα, Gutenberg.
- Bowra C. M. (1958), *The Greek Experience*, London, Weidenfeld and Nicolson.
- Cummins J. (1999), Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση, μτφ. Β. Κούρτη- Καζούλλη, Αθήνα, Gutenberg.
- Cunningham A. (ed.) (1973), *The Theory of Myth*, London, Sheed and Ward, 1973.
- Dowden K. (1992), *The Uses of Greek Mythology*, London and New York, Routledge.
- Hohmann M. (1989), «Interkulturelle Erziehung- eine Chance fur Europa?», in M. Hohmann – H. H. Reich (hrsg), *Ein Europa fur Mehrheiten und Minderheiten*, Waxmann, Munster – New York.
- Kirk G. S. (1971), *Myth, Its Meaning and Functions in Ancient and Other Cultures*, Cambridge at the University Press.
- Kirk G. S. (1974), *The Nature of Greek Myths*, Penguin Books.
- Kymlicka W. (1995), *Multicultural citizenship: a liberal theory of minority rights*, Oxford Un. Press, Oxford.
- Modgil S., Verma G., Mallick K., Modgil C. (1997), Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση, Προβληματισμοί, Προοπτικές, επιμ. Α. Ζιώνου-Σιδέρη, Π. Χαραμής, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Weaver V. F. (1988), Education that is multicultural and global, an imperative for economic and political survival, *The Social Studies* 79/3, 108.
- Βάμβουκας Μ., Καλογιαννάκη Π. (1995), Η Ευρώπη και η πολιτιστική κληρονομιά, Αθήνα, Γρηγόρης.
- Δαμανάκης Μ. (1993), «Η εκπαίδευση στην Ενωμένη Ευρώπη. Πολιτικές και παιδαγωγικές διαστάσεις της πολυπολιτισμικότητας και της πολυγλωσσίας», *Εκπαιδευτικά*, τεύχ, 31- 32.
- Δαμανάκης Μ. (1997), *Η εκπαίδευση των παλιννοστώντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα*, Gutenberg, Αθήνα.
- Δαμανάκης Μ. (2000), «Η πρόσληψη της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην Ελλάδα», *Επιστήμες Αγωγής*, τευχ. 1- 3.
- Δαμανάκης Μ. (2002), «Σύγχρονες εκφάνσεις της ελληνικότητας και η σημασία τους για το μέλλον του ελληνισμού», ανακοίνωση στο University La Trobe, Αυστραλία, Αύγουστος 2002.

- Δαμανάκης Μ. (επιμ.) (1999), Παιδεία ομογενών: θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις. Συνολική έκθεση –μελέτη της επιστημονικής επιτροπής του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο.
- Ιβρίντελη Μ. - Μπόκολας Β. – Κρίκας Ε. (2003), «Αναλυτικό Πρόγραμμα και Ιστορία: Αναζητώντας κοινούς κώδικες επικοινωνίας», στα πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου: Ο Εκπαιδευτικός και το Αναλυτικό Πρόγραμμα, (Μάιος 2003) υπό την αιγίδα του Π.Τ.Π.Ε του Πανεπιστημίου Πατρών (υπό δημοσίευση).
- Κακριδής Ι. Θ. (επιμ.) (1986), Ελληνική Μυθολογία, τόμος Α', Εκδοτική Αθηνών.
- Κοντάκος Α. (2003), Μύθοι και Εκπαίδευση: Προτάσεις για μια Παιδαγωγική του Μύθου, Αθήνα, Ατραπός.
- Μασσαγγούρας Η. (2001), Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη, Αθήνα, Gutenberg.
- Φλουρής Γ. (1996), «Αρχιτεκτονική της νόησης και της διδασκαλίας. Προς ένα διδακτικό σύστημα», στο Η. Μασσαγγούρας (επιμ.), Η εξέλιξη της διδακτικής, Αθήνα, Gutenberg, 231-273.
- Χουρδάκης Α. & Παπαδάκης Ν. (2001), Στη Μυθοχώρα με τα φτερά του Πήγασου, 0 Βιβλίο Μαθητή (Επίπεδο 3ο), Ρέθυμνο, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Χουρδάκης Α. (1995), «Εισαγωγή», στο Βάμβουκας Μ., Καλογιαννάκη Π., Η Ευρώπη και η πολιτιστική κληρονομιά, Αθήνα, Γρηγόρης.
- Χουρδάκης Α. (2001), «Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις στην Ιστορία και τον Πολιτισμό: Προλεγόμενα στη σύνταξη ενός Αναλυτικού Προγράμματος για τα ελληνόπουλα του εξωτερικού», στο Προλεγόμενα Αναλυτικού Προγράμματος για την Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Διασπορά, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. Ρέθυμνο, 155-210.